

www.npsumava.cz

šumava

ZAJÍMAVOSTI Z PŘÍRODY | ZE ŽIVOTA OBYVATEL | Z HISTORIE

ČTVRTLETNÍK SPRÁVY NÁRODNÍHO PARKU ŠUMAVA | PODZIM 2015 | 45 Kč

U susedů všechno jinak?

Biosférická rezervace Šumava |
– dobrá adresa pro život

Za podzimními inverzemi |
na šumavské vrcholy

V příloze: Sběratelské kartičky a plakát pro malé čtenáře

Vážení čtenáři,

na konci nadprůměrně horkého i suchého léta, vám přinášíme trochu osvěžení v podobě dalšího čísla časopisu Šumava. Na jeho stránkách nebudete konfrontováni ani s ucpanou hadicí přítoku pramene Vltavy, ani s vyschlým odtokem z pramene Labe v Krkonoších. Naše články poněkud přehlíží krátkodobé efekty počasí i jiskření médií, a popisují Šumavu a Bavorský les spíše v nadčasové rovině. Takové je hledání skutečné podoby dávných klostermannovských lesů v textu pana Michala Hořejšího, či popis jejich současné podoby na bavorské straně od Pavla Bečky. Podíváme se, co mají společného lesy Šumavy s těmi karpatskými v Gorčanském národním parku, ale i na to, jak prozkoumaná je dosud bavorská a česká část Šumavy. A také se podíváme na příkladu revitalizace Hučiny, jak vracíme vodu krajině a tím obnovujeme dávno pozměněnou tvář Šumavy. Opět navštívíme svět šumavských much... tak přehlížený, ale přitom tak bohatý!

Uvidíme Šumavu ale i jinak. Jaksi z nadhledu: z vrcholů hor nad oblačnou inverzí, anebo také z perspektivy umělce, režiséra filmu Boží mlýny Josefa Císařovského, ze sféry estetiké, duchovní a morální. Tak, jak se patří k tichému podzimu, kdy cosi v přírodě zraje, přitom zpomaluje svůj běh a postupně usíná...

Pavel Hubený
ředitel NP Šumava

Šumava a její ochrana

Chráněná krajinná oblast Šumava

Vyhlášena v roce 1963 jako vyvrcholení snah o zvláštní ochranu přírodovědně cenného území.

Národní park Šumava

Centrální část Šumavy byla v roce 1991 přeřazena podle české legislativy do nejvyšší kategorie územní ochrany.

Ramsarská lokalita – Šumavské rašeliniště

Poměrně rozsáhlá část území (6 371 ha), zařazená v roce 1993 do mezinárodního seznamu mokřadů, dokládá celosvětový význam území.

Natura 2000

V rámci celoevropské soustavy chráněných území byla v souvislosti se vstupem ČR do Evropské unie zřízena:

- **Ptačí oblast Šumava** - pro ochranu vybraných ptačích druhů v oblasti (v roce 2004),
- **Evropsky významná lokalita Šumava** – pro ochranu společenstev a vybraných druhů (v roce 2005).

Obě lokality se prolínají s územím NP a CHKO a dokládají tak evropský význam tohoto území.

Biosférická rezervace Šumava

Už v roce 1970 byl vyhlášen celosvětový Program Člověk a biosféra (MaB). Jeho cílem je podpořit rozumné a trvale udržitelné využívání přírodních zdrojů a zlepšení vztahů mezi člověkem a přírodou. Oblast Šumavy byla celosvětovou organizací UNESCO vyhlášena biosférickou rezervací v roce 1990.

Vydavatel

Správa NP Šumava,
rezortní organizace MŽP

Adresa redakce

Správa NP Šumava
1. máje 260, 385 01 Vimperk
tel.: 388 450 260
fax: 388 450 019
e-mail: sumava@npsumava.cz

Redakční rada

Jan Dvořák, Pavel Hubený,
František Janout,
Jiří Kadoch, Jan Kozel,
Zdenka Křenová, Václav Sklenář,
Martin Starý, Josef Štemberk,
Michal Valenta

Redaktor časopisu

Jiří Kadoch

Fotografie

Na titulní straně: Na Kamenné hlavě (Foto: Vladislav Hošek)
Na zadní straně: Jedni z obyvatel vývratu smrku (Foto: Štěpán Rosenkranz)

Grafická úprava a tisk

TISKÁRNA ČERNÝ s.r.o.
www.tiskarna-cerny.eu

Distribuce

PNS a. s.,
Mediaprint & Kapa Pressegrasso, spol. s r.o.
a další distributoři.

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou, s.p., ředitelstvím odštěpného závodu Jižní Čechy v Českých Budějovicích, j.zn.:P-2986/96 ze dne 6. června 1996.

Předplatné

Vyřizuje redakce, časopis vychází čtyřikrát ročně, cena výtisku je 45 Kč, celoroční předplatné 145 Kč.

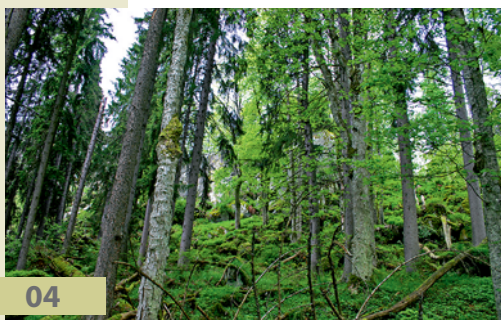
Registrační číslo:

MK ČR E 7518

Uzávěrka čísla: 15. 8. 2015

Datum vydání: 1. 10. 2015

Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí.

04

04 **Nedostatku přirozené obnovy lesa se není třeba obávat**

Lesy v okolí Českých Žlebů ukazují směr práce s lesem v národním parku.

08

06 **U sousedů všechno jinak?**

Existuje řada projektů na české i bavorské straně se společnými výsledky.

08 **Novinky z česko-bavorské spolupráce**

Intenzivní přeshraniční spolupráce skutečně propojila obě instituce.

10 **Lesy v Národním parku Bavorský les**

Jak se odehrává obnova lesa po kůrovci u sousedů?

12 **Znovuzrození říčky Hučiny**

Revitalizační projekt přináší své první a zajímavé výsledky.

14 **Šumava z muší perspektivy II. Krátkorozí dvoukřídlí**

Pokračování článku ze světa much, o kterých máme zkreslené představy.

14

16 **Gorčansky park narodowy**

Pohled k sousedům, jejichž území má mnoho společného se Šumavou.

18 **Biosférická rezervace Šumava – dobrá adresa pro život**

Nejen o setkávání dobrých lidí, kteří trvale udržují krajinu a žijí si svůj život na Šumavě.

18

20 **Poznejte blíže vlky a jeleny**

Nová návštěvnická centra na Kvildě a Srní přivítala své první návštěvníky.

22 **S Karlem Klostermannem musel Němce seznámit Čech**

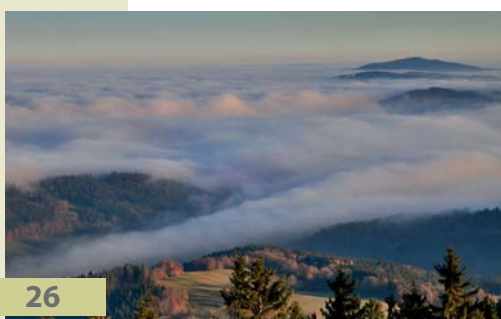
Rozhovor s Václavem Sklenářem – iniciátorem řady „Klostermannovských“ projektů.

24 **Šumava Karla Klostermanna**

Pokračování přiblížení lesů z autorových románů.

26 **Za inverzemi nejen na šumavské vrcholy**

Pozvánka na výlet za kouzlem inverzních výhledů.

26

28 **Putování za památnými stromy – Hůrecká alej**

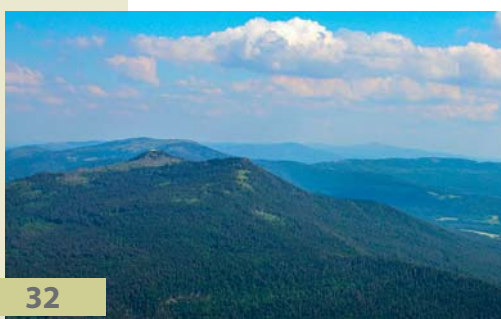
Pozvánka za krásami nejen stromových alejí, ale i za pohnutou historií Hůrky.

30 **Z natáčení filmu Boží mlýny**

Zpověď režiséra Josefa Císařovského o jeho vzpomínkách, snech, kořenech ...

32 **Z Hamrů na Ostrý**

Novým turistickým cílem Železnorudska je naučná stezka seznamující s přírodními krásami tohoto koutu Šumavy.

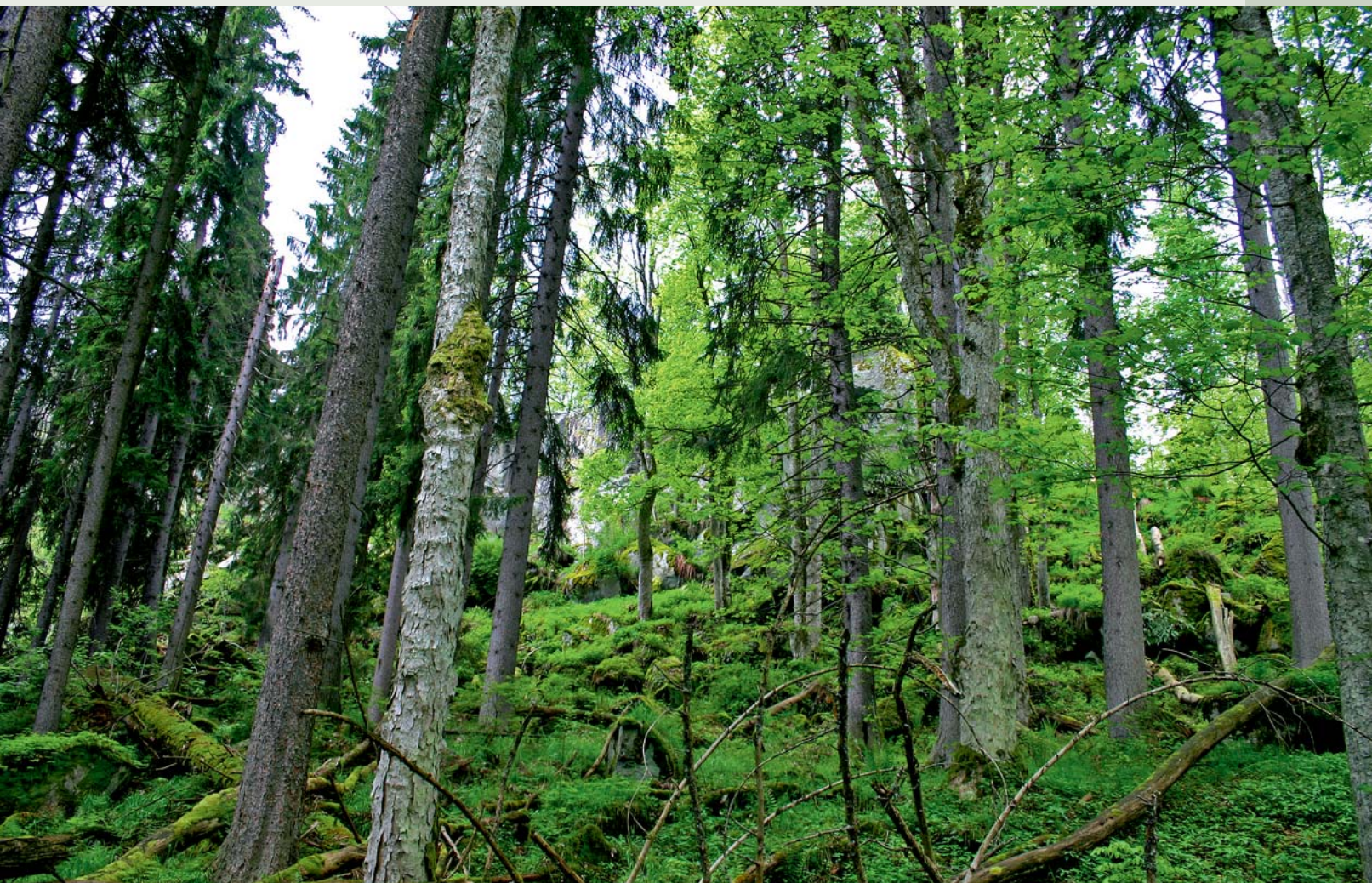
32

34 **Aktuality**

Nedostatku přirozené obnovy

Promyšlená práce přináší zasloužený výsledek

Prales Medvědice. (Foto: Miroslav Černý)

V uplynulých letech se práce s lesem v Národním parku Šumava soustřeďovala především na likvidaci kůrovce. V důsledku toho se nedostávalo času ani finančních prostředků na podporu přirozené dynamiky a vývoje lesa cestou přeměn druhové skladby a přestavby prostorové struktury monokulturních smrkových porostů. V části národního parku v okolí Českých Žlebů se je ale přesto podařilo realizovat. Tyto lesy dnes ukazují, jakým směrem je nyní třeba práci s lesem v národním parku zaměřit.

Dřívější generace lesa v této části národního parku byla tvořena převážně smrkovými porosty. V nich se zachovala ojedinělá příměs zdejších původních dřevin – buku, jedle, jeřábu, javoru, břízy. Jednotlivé stromy těchto dřevin v podúrovni nebo v podrostu – v důsledku nedostatku světla většinou špatně tvarované a se špatně vyvinutou korunou – neměly šanci stát se někdy kvalitní součástí porostu. Dřívější pěstební péče

jim ostatně také nevěnovala žádnou pozornost – byla zaměřena na produkci smrkového dřeva.

Přestavby lesních porostů – využití potenciálu lesa

V procesu zavádění přírodě blízkých způsobů nakládání s lesem v Národním parku Šumava, jehož cílem je obnova přírodě blízké skladby a struktury budoucího lesa, sehrávají dnes tyto netvárné

a v růstu potlačené přimíšené dřeviny velmi důležitou roli. Jejich uvolnění vedlo k rychlé obnově růstu a regeneraci korun. Další fází byla obnova plodnosti – dříve potlačené a podúrovňové stromy se staly cennými zdroji semene a tudíž i východiskem přirozené obnovy nové generace lesa, v jehož druhové skladbě budou převládat původní druhy dřevin, které patří k základním složkám potenciální přirozené vegetace lesů této

y lesa se není třeba obávat

části národního parku: smíšeného lesa s bukem jako hlavní dřevinou. Tedy lesa víceméně přirozené druhové skladby, který nebude ohrožován kůrovcovou kalamitou a bude stabilní součástí budoucí šumavské přírody. Na rozdíl od dřívější generace smrkového lesa mnohdy neurčité proveniencie jde v těchto případech nepochybně o stromy místního původu.

Práce s mladými smrkovými monokulturami

Pracovníci Národního parku Šumava dobře rozpoznali tuto kapacitu přirozené obnovy šumavských lesů a její význam pro přestavbu smrkových monokultur ve smíšené porosty. Rozsah přirozené obnovy a vitalita mladých porostů v okolí Českých

Žlebů jsou doslova obdivuhodné. Tento postup je nyní třeba uplatnit a využít po celém území Národního parku Šumava: cílenými uvolňovacími zásahy prolomit uzavřený zápoj smrkových monokultur, uvolnit přimíšené a dosud potlačené dřeviny, dát jim prostor a tím vytvořit podmínky pro přirozenou obnovu. Tam, kde byly tyto stromy z porostů zcela odstraněny, je třeba založit první obnovní prvky výsadbou nebo výsevem vhodných původních dřevin. Tyto postupy by se neměly soustřeďovat jen na porosty mýtného stáří. Je třeba je začít realizovat i v mladších porostech, kde se dá postupně docílit větší rozmanitosti věkové a prostorové struktury lesa, blízké jeho přirozenému stavu.

Cesta přirozené obnovy

Potenciál přirozené obnovy těchto porostů je mimořádný, je jen třeba ho plně využít ve prospěch obnovy přirozeného stavu šumavských lesů. A důležitý argument na závěr: finanční náklady přirozené obnovy lesa budou nesrovnatelně nižší než v případě obnovy umělé.

Josef Fanta

Emeritní profesor
na universitě ve Wageningenu

Podpora přeměny druhové skladby lesních porostů vyžaduje nasazení lesní techniky. (Foto: Jan Kozel)

Pokud se včas podaří podpořit žádoucí dřeviny, je největší naděje na úspěch především v mladých smrkových lesích. (Foto: Jan Kozel)

Aktivní zásahy spojené s těžbou v mladých a hustých druhotných smrkových porostech vytváří předpoklad budoucího vyššího zastoupení, např. buku. (Foto: Jan Kozel)

Pokud po těžbě polomů nebo kůrovce vzniknou plochy bez mladých stromků, využívají se také přípravné dřeviny, např. jeřáb ptačí. (Foto: Jan Kozel)

U sousedů všechno jinak?

Aneb co vědci vybádali o rozdílech české a bavorské Šumavy

Zaměřování ploch v rámci projektu Biomonitoring, který zkoumá prostorovou strukturu lesů v bezzásahových oblastech.

S téměř posvícenskou pravidelností, tedy nejméně jednou do roka, se objevují zasvěcené informace o tom, že návrhy na ponechání významné části národního parku přírodě, které se opírají o vědecké výzkumy v Bavorsku, jsou marné, protože tamější lesy jsou zcela jiné než ty na české straně Šumavy. Reagují na přírodní disturbance odlišně a tamější příroda se chová jinak, než ta naše. Prostě zkušenosti od sousedů nelze aplikovat na druhé straně hranice. Někdy to vypadá, jakoby vzkaz napsaný mezi řádky zněl: „U nás je všechno specifické, jen my nejlépe víme, jak se věci správně dějí, a nepotřebujeme rady od cizích...“

Projektová inventura

Protože si tohle nemyslíme, rozhodli jsme se, že se vědeckému bádání na české a bavorské straně koukneme na zoubek podrobněji. V rámci projektu česko-bavorské spolupráce Interreg „Silva Gabreta – monitoring horských ekosystémů“ jsme provedli mimo jiné také inventuru rozličných výzkumných

a monitoračních projektů. Zaměřili jsme se na dlouhodobě probíhající výzkumné aktivity, protože především ty mohou podchytit přírodní dynamiku, lepší popis zásadnějších trendů, a proto by při plánování budoucnosti národního parku měly být zohledňovány především. Dlouhodobé projekty je možné rozdělit do několika skupin (viz *Tabulka 1*): meteo-

rologie, projekty zkoumající vlivy imisí a odumírání lesních porostů, inventarizace lesů s důrazem na sledování přirozeného zmlazení a komplex projektů, které se věnují vodním ekosystémům a mokřadům. Zajímalo nás nejen kolik různých výzkumných a monitoračních projektů je na české a bavorské straně realizováno, ale chtěli jsme také vědět,

zda se jedná o projekty prováděné stejnou nebo srovnatelnou metodikou, což následně umožňuje interpretaci výsledků od sousedů k sousedům.

Ten zkoumá to, a ten zas tohle

Zjistili jsme, že několik projektů je realizováno přeshraničně, to znamená, že obvykle jeden výzkumný tým garantuje výzkum jednotnou metodikou v obou sousedních zemích. Příkladem je výzkum ledovcových jezer, plošný monitoring chemismu povrchových vod (viz *Šumava 2008, zima, str. 4–7*) nebo monitoring vlivu solení silnic na okolní ekosystémy, který na Šumavě probíhá řadu let a v Bavorském národním parku byl poprvé zahájen v roce 2011 (viz *Šumava 2015, jaro, str. 6–7*).

Další skupinu tvoří projekty, které sice probíhají pouze v jedné zemi, ale u sousedů jsou konány výzkumy velmi obdobně, často s velmi podobným metodickým postupem. Příkladem těchto analogických aktivit je dlouhodobý monitoring v povodí říčky Grosse Ohe v NP Bavorský les a v povodí Čertova a Plešného jezera na Šumavě. V těchto případech se jedná o komplexní monitoring sledující ekosystémové změny v povodích, které souvisejí s důsledky kyselých imisí v minulosti, acidifikací prostředí, kůrovcovým rozpadem významné části porostů ve zkoumaných povodích, atd. Výsledky ze všech sledovaných povodí ukazují podobné trendy (viz např. *Šumava 2010, léto, str. 20–21*).

Dalším příkladem obdobných projektů je monitoring přirozeného zmlazení v oblastech horských smrčín. Analogií opakovaného sledování zmlazení, které je v NP Bavorský les prováděno v pětiletých intervalech již od roku 1991, je v NP Šumava projekt Biomonitoring (viz *Šumava 2014, zima, Šumavská mozkovka str. 6–7*). Oba projekty velmi transparentně zdokumentovaly, že v horských smrčínách ponechaných po kůrovcové gradaci samovolnému vývoji odrůstá zcela dostatečné množství semenáčků, a že pro obnovu lesa má velký význam dřevo ponechané k zetlení.

Při inventuře projektů jsme ale také našli výzkumné aktivity, které se odehrávají pouze v jedné ze sousedních zemí, a to přesto, že se jedná o výzkum přinášející velmi cenné poznatky. Před pěti lety byl v NP Bavorský les proveden velmi komplexní výzkum biodiverzity lesních ekosystémů. Odborníci z několika vědeckých pracovišť zkoumali na celkem 330 plochách rozmístěných podél čtyř výškových transektů, co nejvíce ovlivňuje biodiverzitu mechů, hub, rostlin, nejrůznějších skupin hmyzu, ptáků a dalších organismů. Ukázalo se, že vedle očekávané nadmořské výšky je významným faktorem také velký objem tlejícího dřeva (viz *Šumava 2010, jaro, str. 20–21*). Na české straně Šumavy doposud podobná studie biodiverzity neproběhla, a proto je pro příští rok v Bavorsku plánované opakování zajímavou výzvou.

Připravujeme nový projekt, v rámci kterého se chystáme mimo jiné ověřit, zda biodiverzitu určují stejné hlavní faktory jako v Bavorsku, anebo hraje větší roli například fenomén Šumavských plání. Naopak kolegové z Bavorského národního parku se chystají převzít detailně vypracovanou metodiku monitoringu rašelinišť, která má na české straně Šumavy již dlouholetou tradici a zahájit monitoring na jejich vybraných rašeliništích.

Co říci závěrem?

Snad jen tolik, že výsledky provedené projektové inventury potvrdily, že v oblasti české i bavorské Šumavy probíhá řada zajímavých projektů, z nichž mnohé mají již dnes stoprocentní přeshraniční aplikaci. Rozvinutí dalších projektů do přeshraničních modulů je velkým úkolem. Šumavská příroda je jen jedna a hranice nerespektuje. Měli bychom ji následovat. Při výzkumu a poznávání šumavské přírody má jistě smysl překonávat hranice, ať již ty geografické, či ty stále ještě ukotvené v lidských hlavách či srdcích.

Zdenka Křenová

Global Change Research Centre, AS CR
Department of Biodiversity
krenova.z@czechglobe.cz

PŘEHLED HLAVNÍCH PROJEKTŮ MONITORINGU V NÁRODNÍCH PARCÍCH ŠUMAVA A BAVORSKÝ LES

	NP Šumava	NP Bavorský les
Meteorologie		
	– stanice Churáňov	– stanice Waldhäuser
	– 6 mezoklimatických stanic v NP	– 6 klimatických stanic v NPBW
Atmosférická depozice (kyselé imise) a odumírání lesa		
povodí	– povodí Čertova a Plešného jezera	– povodí říčky Große Ohe
	– 10 malých experimentálních povodí v povodí horní Vydry	–
hydrochemie malých toků	– 200 lokalit v NP a CHKO Šumava	– 65 lokalit v NPBW
Lesy		
biodiverzita	–	– projekt BIOKLIM – 4 výškové transekty, 331 výzkumných ploch
obnova lesa a inventarizace lesa	– projekt Biomonitoring – síť 1 111 trvalých ploch v bezzásahovém území NP	– 572 trvalých ploch v síti 200×200 m v bezzásahové oblasti Rachel-Lusen
	– provozní inventarizace – síť trvalých ploch v zásahové části NP	– transekty pro monitoring dynamiky lesa v horských a podmáčených smrčínách a ve smíšených lesích v oblasti Rachel-Lusen
Vodní a mokřadní ekosystémy		
ledovcová jezera	– Černé, Čertovo, Prášilské, Plešné, Laka	– Großer Arbesee, Kleiner Arbersee, Rachelsee
revitalizace toků	– Hučina, Jedlový potok, Žlebský potok	–
rašeliniště	– 10 trvalých ploch v Modravských slatích, Vltavském Luhu a kotlině Horní Křemelné	–
monitoring solení silnic	– 12 lokalit v NP a CHKO Šumava	– 9 lokalit v NPBW

Novinky z česko-bavorské spolupráce

Nový rozjezd po létech útlumu

Rok 2015, zejména pak jeho druhá třetina, byla na Šumavě ve znamení intenzivní česko-bavorské spolupráce. Evropský den chráněných území na Informačním středisku Rokyta, dvojjazyčné přeshraniční přednášky a vycházky pro veřejnost, nové společné logo a kalendář na rok 2016 i mezinárodní konference o významu přeshraniční spolupráce v Evropě. Po letech útlumu obě instituce začínají využívat své strategické pozice i jedinečných společných přírodních fenoménů a pracují na společném cíli.

*Ředitelé národních parků Pavel Hubený (vlevo) a Franz Leibl (vpravo) spolu s viceprezidentkou Federace EUROPARC Katjou Lotman (uprostřed).
(Foto: Štěpán Rosenkranz)*

Rok 2015 neznamenal pouze začátek mnoha nových přeshraničních projektů. Tento rok byl začátkem skutečného propojení každodenních činností obou institucí. Přeshraniční pracovní skupina intenzivně pracovala již od podzimu loňského roku. Výsledkem její činnosti bylo zbrusu nové logo obou parků. Ústředním motivem loga je slovo národní park. Národní park je tak chápán jako element, který obě území a instituce spojuje. Následovaly nové propagační a informační materiály. Zintenzivněná spolupráce podpořil na konci dubna osobně ministr životního prostředí ČR pan Richard Brabec a ministryně Svobodného státu Bavorsko paní Ulrike Scharf. Oba se setkali v bavorském Domě divočiny a shodně ocenili zintenzivnění spolupráce. Zejmé-

na pak v každodenních činnostech, jako je environmentální vzdělávání, práce s veřejností, ale i společné koordinace managementu ve stykovém území obou chráněných území. Ve svém vyjádření podtrhli neformálnost spolupráce na Šumavě. Přes jazykovou bariéru obě instituce komunikují a spolupracují na několika úrovních. Vytvářejí se tak nejen konkrétní výsledky práce, ale zejména nové pracovní vztahy v osobní rovině, které dávají do budoucna naději udržení této dobré spolupráce. Obě instituce jsou v letošním roce poprvé v historii oficiálně zrcadlově zastoupeny na jednáních Rad národních parků. Dostávají tak poprvé příležitost se přímo vyjádřit k zásadním strategickým otázkám směřování obou chráněných území.

Odborné konference i akce pro veřejnost

Na konci dubna proběhly u Informačního střediska Rokyta oslavy u příležitosti Dne chráněných území. Byly uspořádány pod heslem „Žijeme tu společně“ a prezentovaly se na nich řemeslné dílny, tradiční lokální produkty ze Šumavy, ale i výsledky přeshraničních výzkumných projektů a práce na podporu šumavského bezlesí. Veřejnost měla příležitost se seznámit s praktickou ochranou přírody na Šumavě, setkat se s živým vlkem, ale i ochutnat či zakoupit tradiční šumavské speciality či výrobky. Od 8. do 12. června proběhla v Českých Žlebech, Finsterau a Neuschönau mezinárodní konference o významu přírodních ekosystémů a přeshraniční spolupráce v Evropě. Zhruba

uprání

50 účastníků konference z řad ředitelů a pracovníků evropských národních parků a chráněných území dorazilo na Šumavu z 13 evropských zemí. Účastníci z řad organizace Europarc Federation jednali o dalším směřování spolupráce v Evropě. Důležitým výstupem z konference byla dohoda zástupců všech českých národních parků a Ministerstva životního prostředí ČR na společném systému dotazování návštěvníků a socio-ekonomickém hodnocení národních parků v ČR. 1. náměstek bavorské ministryně životního prostředí Dr. Christiane Barth zavrhl situaci bezmála před 25 lety při vyhlášení NP Šumava. „Tehdejší vize se stávají nyní realitou. Mělo by být poselstvím i pro ostatní chráněná území řízena a financována z Mnichova a Prahy.“ Ředitel Správy NP Šumava pak přirovnal oba národní parky k vulkánům biodiverzity neznamenající pouze krásu a aktivitu v přírodě, ale také příležitost k zamyšlení v přírodě, pocitům a osobnímu zážitku energie života. Zástupkyně bavorského přednosty okresu Freyung-Grafenau Renate Cerny připomněla, že spolupráce v minulých letech nebyla vždy jednoduchá a poděkovala vedení Správy NP Šumava i Ministerstvu životního prostředí ČR za změnu politiky a návrat k otevřené a upřímné spolupráci. Na konferenci bezprostředně navázalo představení Bavorského státního baletu. Pod vedením ředitele, českého krajana, Ivana Lišky byla předvedena čtyři představení na téma balet a divočina. V místech, kde se ještě před několika desítkami let proháněly tanky, se setkali Češi a Bavoři a společně oslavili krásu lidského těla a divočiny. Z představení bylo možno cítit mnoho symbolů. Pan Liška, československý emigrant z roku 1968 s kořeny na Šumavě, v roce 2004 poprvé předvedl představení Balet a divočina na bavorské straně Šumavy. Od té doby jej několikrát zopakoval v jiných přírodně cenných oblastech jako v NP Berchtesgaden nebo Kelheim. Po 11 letech, na konci své profesní kariéry, se vrátil zpět do Čech.

Společné besedy a přednášky

Dne 16. 6. 2015 bylo ve společném informačním středisku NP Bavorský les, Šumava a Naturpark Bavorský les přímo na česko-bavorské státní hranici pokřtěno společné logo a nový kalendář pro rok 2016. Ten byl tímto uveden oficiálně do prodeje. Veřejná diskuze na téma NP Šumava pak proběhla o dva dny později v Domě Hanse Eisenmanna v bavorském Neuschönau. Diskuzi s ředitelem a dalšími představiteli NP Šumava si nenechalo ujít na 120 posluchačů z řad místních obyvatel

Bavorská státní ministryně životního prostředí a ochrany spotřebitele Ulrike Scharf a ministr životního prostředí ČR Richard Brabec při setkání v bavorském Ludwigsthalu. (Foto: Elke Ohland)

a zaměstnanců Správy NP Bavorský les. Ředitel Pavel Hubený tak navázal na nově zřízený systém přeshraničních přednášek v rámci interního vzdělávání zaměstnanců obou správ národních parků, které jsou současně přístupné pro širokou veřejnost. V Kašperských Horách náměstek NPBW Hans Kiener po projekci filmu Divoké Bavorsko diskutoval s veřejností o způsobu a historii postupného rozšiřování přírodních bezzásahových zón, stejně jako o systému cest v NP Bavorský les. Jan Vančura pak v rámci přednášky na Kvildě prezentoval projekt na podporu bezlesí NP Bavorský les. Náměstek pro péči o lesní ekosystémy Franz Baierl představil přednášku o managementu lesů a lovu v národním parku Bavorský les. V polovině srpna, po ukončení období velkého sucha nejen na Šumavě, Burkhard Beudert seznámil širokou veřejnost s posledními výsledky hydrologického výzkumu na obou stranách hranice. Sérii přednášek uzavře veřejná beseda s ředitelem Správy NP Bavorský les Franzem Leiblem. V polovině srpna proběhl na Horské Kvildě mezinárodní letní tábor. Na organizaci česko/německo/rakouských táborů pro děti ve věku mezi 10 a 15 lety spolupracuje Středisko environmentálního vzdělávání NP Šumava s národními parky Bavorský les, Saské Švýcarsko, České Švýcarsko, Podyjí a Thayatal. V letošním roce se akce zúčastnilo 37 dětí.

Ve dnech 9. a 10. září proběhne páté pokračování společné konference Aktuality šumavského výzkumu. Odehraje se v bavorském Domě divočiny a bude probíhat v českém a německém jazyce. V rámci letošního ročníku je totiž cílem prezentovat a diskutovat výsledky výzkumných projektů přímo se zástupci vědecké i laické obce, stejně jako s pracovníky správ obou parků.

Další směřování spolupráce

Obě správy národních parků by i nadále chtěly propojovat své činnosti. Systém zelených autobusů na české a Igelbusů na

bavorské straně, projekt podpory místních hotelů a restauračních zařízení „Partner národního parku“, podpora spolupráce obcí obou národních parků či společný systém monitoringu a práce s návštěvníky. To jsou těžiště přeshraniční spolupráce, které bychom chtěli do budoucna více podpořit. V rámci nového finančního období je připraveno několik nových projektů na podporu práce s veřejností, monitoringu a výzkumu, ale i nové návštěvnické infrastruktury. Spolupráce tak bude záviset samozřejmě nejen na nasazení pracovníků obou správ, ale také na finanční podpoře ze strany zřizovatelů obou institucí. Přestože má finanční podpora v tomto ohledu nezastupitelnou úlohu, časté setkávání pracovníků, výměna zkušeností a informací v letošním roce přispěla k vytvoření nových osobních přeshraničních vztahů. Tato zkušenost je pak nejdůležitějším vedlejším produktem probíhající spolupráce, který by měl dlouhodobě zajistit kontinuitu směřování a spravování obou chráněných území.

Nové společné logo obou chráněných území

Nové informační materiály přibližují obě území jako společný prostor „Divoké přírody bez hranic“.

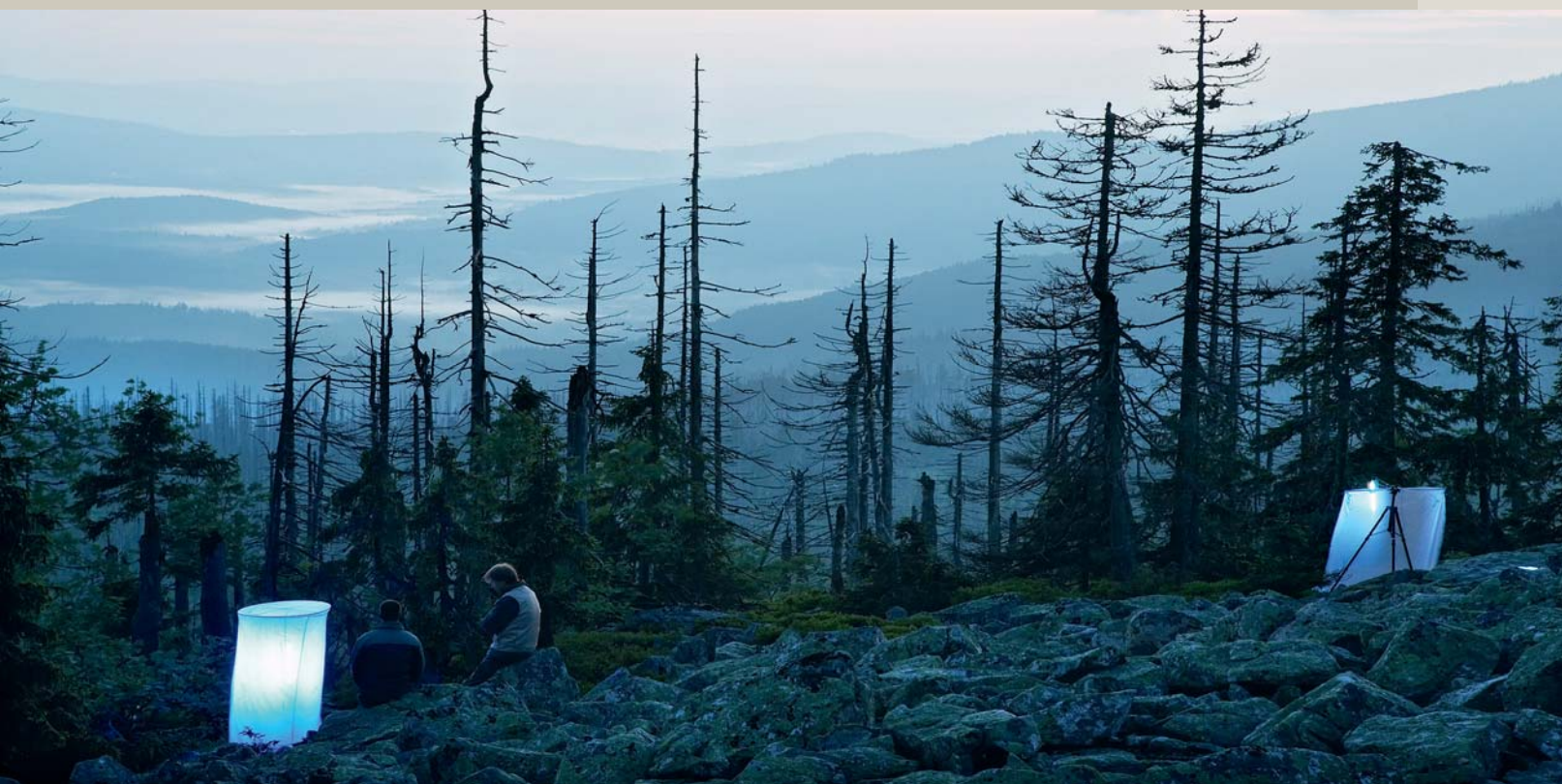
Martin Starý
Správa NP Šumava
martin.starý@npsumava.cz

Lesy v Národním parku Bavors

- jejich vývoj po gradaci kůrovce

Lesy byly odjakživa člověkem využívány a velkou měrou přispívaly ke kulturnímu, technickému a ekonomickému rozkvětu civilizací, jejich vykácení pak vedlo ke stagnaci a úpadku. Nadměrné využívání lesů začalo v antice ve Středomoří a později se nevyhnulo ani zbytku Evropy, ať už to bylo kvůli přeměně lesní půdy na zemědělskou, stavbě válečných flotil, či spotřebě dřeva při výrobě skla a kovů. Ve velké části světa pak pokračuje plundrování lesů i v současné době. Takřka před očima nám mizí pralesy v tropech a subtropích, v místech s největším bohatstvím života na Zemi, s miliony rostlin, živočichů a mikroorganismů.

Hmyzí pasti na vrcholu Luzného. (Foto: Thomas Stephan – GEO-Tag der Artenvielfalt 2009)

V Evropě si lidé poprvé uvědomili neudržitelnost takového zacházení s lesem v 18. století. Panovníci a majitelé lesů je začali chránit, vzniklo lesnictví, z lesa se začalo postupně – hlavně díky přechodu na jiné zdroje energie – odebírat pouze tolik dřeva, kolik ho dorůstalo. To zastavilo plošný úbytek lesů, nedokázalo to ale zabránit přeměně lesů na monokultury. Přírodní lesy stále ubývaly. I to byl jeden z důvodů, proč byl v Německu v roce 1970 vyhlášen Národní park Bavorský les.

Jeho cílem bylo na daném území někde zachovat, někde znovu umožnit vznik přírodního lesa. Po roce 1983, kdy bylo rozhodnuto, že se v jádrové oblasti národního parku nebude zasahovat do

přírodních procesů, přeměnily větrné i hmyzí disturbance dosud zelený les v les plný stojících i padlých smrkových souší. Takový obraz lesa, Evropanům 20. století prakticky neznámý, vyvolal kromě šoku z tak rychlé změny i nejistotu a otázky. Dokáže se les sám obnovit? Bude plnit své funkce, chránit půdu před erozí a zadržovat dostatek čisté vody? Nezapříčinili jsme nezasahováním proti kůrovci vznik ekologické pouště a ztrátu druhové rozmanitosti, jak se jinde děje odlesňováním půdy?

Les se obnovuje

K jejich zodpovězení byla započata řada výzkumů. První byla na řadě obnovy lesa. Relativně záhy bylo jasné, že

v nižších polohách národního parku je dostatek přirozené obnovy. U obnovy horského smrkového lesa se ale počítalo s delším časovým horizontem. První šetření v horském lese, ve staré části národního parku (v oblasti Luzný-Roklan), proběhlo v roce 1991, kdy bylo napočítáno cca 1 000 mladých stromků na hektar. V roce 2002 to bylo více než 2 500 stromků a v roce 2005, kdy počty dosáhly dokonce 4 500 stromků na hektar, už bylo možné les všude považovat za obnovený. Také v nové části národního parku (v oblasti Roklan-Falkenstein) proběhla v roce 2012 inventarizace zmlazení. Jak na plochách, kde se proti kůrovci zasahovalo (2 103 stromků/ha), tak na plochách se samovolným vývojem

ký les

(2 632 stromků/ha). Tato čísla jsou tak vysoká, že bylo rozhodnuto další stromky nesázet a jenom kontrolovat, jestli se obnova i nadále dobře vyvíjí.

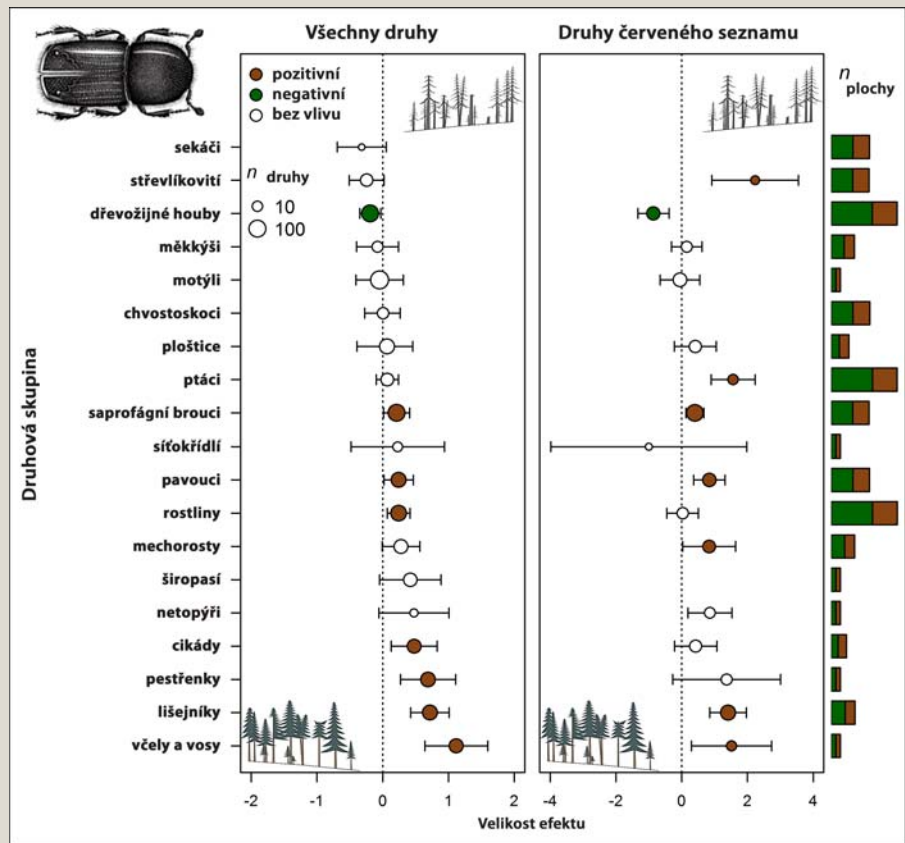
Průzkum vodního režimu a kvality vody v NP Bavorský les má už třicetiletou historii a zatím nepřinesl žádné znepokojující výsledky. Množství podzemní vody zůstalo stejné i po odumření stromového patra. Po několika letech byla sice mírně zvýšená koncentrace dusičnanů v průsakových vodách, přesto ale zůstala ve všech potocích a pramenech i v podzemní vodě hluboko pod stanovenými limity.

Biodiverzita v bezzásahových oblastech narůstá

K zjištění vlivu kůrovce gradace na biodiverzitu (druhovou bohatost) v národním parku proběhla nedávno na celém jeho území tři roky trvající studie zaměřená na druhovou inventarizaci. Celkem bylo zkoumáno 19 taxonomických skupin a zdokumentováno bylo cca 2 300 druhů. Údaje z ploch poznamenaných kůrovcem byly porovnány s daty ze srovnatelných, ale kůrovcem nezasažených stanovišť. Výzkum potvrdil, že u mnoha skupin došlo na kůrovcových plochách k významnému nárůstu druhové rozmanitosti. Pouze u jedné taxonomické skupiny byl pozorován úbytek druhů na kůrovcových plochách, a to u hub žijících na dřevě. U sedmi skupin byla zjištěna výrazně vyšší druhová rozmanitost na plochách ponechaných samovolnému vývoji (viz graf). Tento pozitivní efekt působení kůrovce si vědci vysvětlují hlavně rozmanitostí nově vzniklých, mozaikovitě na sebe navazujících mikrostanovišť.

Chráněný kovářík *Ampedus auripes*.

Graf: Změny v početnosti druhů (A) a v početnosti chráněných druhů (B) na plochách ovlivněných a neovlivněných kůrovcem. Autor: B. Beudert et al.

Efekt můžeme pozorovat jak u lišejníků, mechů a cévnatých rostlin, tak u pavouků, pestřenek, brouků, vos a včel. Pozoruhodný byl obzvláště statisticky významný nárůst počtu druhů, které jsou vedeny v Bavorském i Německém červeném seznamu ohrožených druhů. Příkladem může být rehek zahradní, velmi vzácný brouk z čeledi kováříkovitých *Ampedus auripes* nebo cikáda *Cixidia lapponica*, jediná v Německu žijící cikáda vázaná na odumřelé dřevo.

Tento výzkum potvrdil výsledky předchozích bádání, ve kterých vědci porovnávali druhové zastoupení u 24 taxonomických skupin ve třech typech lesa NP Bavorský les – v otevřených, prosluněných porostech vzniklých po kůrovcovém žíru, v jedlobučinových porostech s uzavřeným korunovým zápojem a v obhospodařovaných porostech se středním korunovým zápojem. V porostech ovlivněných kůrovcem vědci našli dvakrát více druhů než v jedlobučinách a dokonce třikrát více než v lese se středním korunovým zápojem.

Uschnutí smrků nevedí druhům na smrk vázaných

Velmi zajímavé bylo zjištění, že k navýšení druhové rozmanitosti po rozpadu korunového patra nedošlo pouze u druhů, které ke svému životu potřebují dostatek mrtvého dřeva, ale i u dalších sledovaných skupin. Možná na první pohled překvapivě

zvýhodnilo nové prostředí, zvláště druhy závislé na smrku. To naznačuje, že jsou tyto druhy evolučně dobře přizpůsobené na střídání různých růstových fází smrkového lesa, včetně fáze odumřelého stromového patra. I zde se ukázalo, že kůrovec umožnil návrat mnoha vzácných a chráněných druhů.

Všechny tyto výzkumy potvrzují, že motto Národního parku Bavorský les „Přírodu ponechat přírodě“ je správné. Přírodní disturbance jako vichřice nebo kůrovec, které jsou v hospodářských lesích považovány za katastrofu, jsou klíčovými faktory pro druhovou rozmanitost v horských smrkových lesích. V národním parku vytvářejí množství nových příležitostí pro druhy, které z hospodářského lesa částečně nebo úplně vymizely.

Lesy Národního parku Bavorský les dokázaly, že jsou schopné přežít i bez lidské pomoci a i nadále plnit svou nejdůležitější úlohu, zachovat a uchránit druhovou rozmanitost pro další generace.

Pavel Bečka
Správa NP Šumava
pavel.becka@npsumava.cz

Obr. 1: Meandrující horní úsek revitalizované Hučiny po napuštění koryta v listopadu 2013. (Foto: Vanda Rádková)

Text **Jindřiška Bojková, Vanda Rádková, Tomáš Soldán**

Znovuzrození říčky Hučiny

Jeden z probíhajících revitalizačních projektů

Říční síť České republiky prošla v minulosti velkými změnami – potoky a řeky se musely přizpůsobit lidské činnosti, především stavbě sídel a zemědělství v jejich nivách. Výsledkem byly rozsáhlé meliorace, regulace toků a množství vodohospodářských staveb sloužících zejména k protipovodňové ochraně a získání pitné vody. Úpravám toků se nevyhnula ani Šumava, kde byly potoky a řeky po několik století přizpůsobovány k plavení dřeva a řada drobnějších toků byla přeložena a napříměna za účelem vysušení mokřadních luk či lesů pro zemědělské a lesnické účely. Národní park Šumava se dlouhodobě věnuje nápravě těchto škod a navrácení narušených vodních biotopů do jejich pokud možno původního přírodního stavu. Jedním z probíhajících revitalizačních projektů, je unikátní návrat napřiměného a přeloženého dolního toku Hučiny do jeho původního klikatého koryta.

Revitalizace říčky Hučiny

Říčka Hučina je pravostranným přítokem Studené Vltavy, do níž ústí nedaleko Černého Kříže. Již v 19. století bylo její koryto upraveno k plavení dřeva rozdělením do dvou rovných, zahluobených kanálů a navazující rašelinné louky a smrčiny byly odvodněny drenážními strouhami. Revitalizace proběhla ve dvou etapách, nejprve byly v roce 2005 zasypany a zaslepeny dre-

nážní strouhy v nivě Hučiny. V roce 2013 pak bylo nově vybudováno meandrující koryto v původní trase dolního toku říčky. Hledání původní trasy toků před jejich regulací se tak trochu podobá práci inspektora či detektiva, protože úpravy toků jsou mnohdy velmi staré a stopy po původních korytech již zaval čas. Také řeky však mají svou paměť. Při vysokých průtocích (zejména na jaře při tání sněhu) se voda z regulovaných

koryt často rozlévá do nivy a přirozeně se vrací na místa, kde kdysi bylo původní koryto, což velmi pomáhá při rekonstrukci původní trasy toku. Napovědět může také vegetace, která se v místech původního koryta může lišit od okolí. A vhodnou pomůckou jsou historické mapové podklady, jako jsou například mapy z II. vojenského mapování z let 1836–1852, kde jsou často zachyceny toky před úpravou. „Nové“ koryto Hučiny

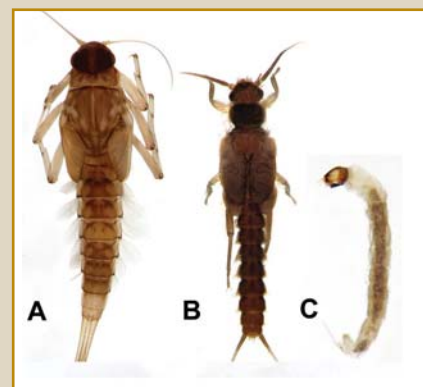
je relativně široké a mělké, v horní části revitalizovaného úseku široce meandruje v mokřadní louce (obr. 1), ve střední části je užší a vlní se v rašelinné smrčině a v dolní části je více zahlobené (obr. 2) a meandruje v nivě Studené Vltavy, kam se vlévá. Dno je převážně písčité a štěrkové a dynamicky se mění vyplavováním jemných částic silným proudem při vysokých průtocích po deštích a tání sněhu. Díky nově vytvořeným meandrům se v toku střídají plochy s erozními a sedimentačními podmínkami: tůň se stojatou vodou a místa se zpětným prouděním, turbulentní peřeje, břehové nátrže a místa s uniformním proudem. Různorodost podmínek také podpořilo vložení mrtvého dřeva, starých kořenů a kmenů. Zemina získaná při hloubení meandrujícího koryta byla použita k zasypaní starého regulovaného koryta a na několika místech byly ze starého koryta vytvořeny tůně. Revitalizovaný úsek byl z původní délky 1,2 km prodloužen na 1,7 km.

Osídlení revitalizovaného koryta vodními organismy

Hned po napuštění revitalizovaného koryta vodou započalo sledování osidlování nově vzniklých stanovišť vodními organismy. Protože revitalizovaná část Hučiny nahoře plynule navazuje na horní neregulovaný úsek a dole na Studenou Vltavu, nebrání kolonizaci vodních organismů žádné bariéry a potenciální zdrojové populace organismů jsou velmi blízko.

menání chrostíci a vodní brouci (*Emidae* a *Hydraenidae*), kteří nepatří mezi bezobratlé běžné v driftu. V období po revitalizaci bylo dno koryta převážně písčité, jen v tůních byly nánosy organického sedimentu. Takový typ substrátu je velmi nestabilní, protože je snadno odnášen a převrstvován silným proudem, což není výhodné pro obyvatele dna, kteří nemají dostatek stabilních úkrytů a jsou snadno splavováni proudem. Očekávali jsme proto jen pozvolný vývoj osidlování dna. Počásí zimy roku 2013 a jara 2014 bylo nicméně velmi příznivé kvůli nízkým srážkám a tudíž absenci vysokých průtoků v Hučíně v průběhu zimy i po tání sněhu na jaře. Na konci března 2014 jsme zaznamenali ve vzorcích z revitalizovaných úseků Hučiny přibližně 8 000 jedinců bezobratlých ze 75 druhů oproti pouhým 250 jedincům a 45 druhům zjištěným v listopadu předchozího roku. To dokumentuje velmi rychlou kolonizaci nových stanovišť a zejména komunikaci s populacemi obývajícími okolní přirozené vodní biotopy. V roce 2014 se již jak druhová bohatost, tak početnost bezobratlých udržovaly na srovnatelné úrovni.

V revitalizovaném korytě jsme celkově zaznamenali více než 130 druhů bezobratlých, což je srovnatelné s počtem druhů zjištěným ve Studené Vltavě a Hučíně nad revitalizací (přes 150 druhů). Přesto v revitalizované části říčky stále chybí podstatná část společenstva, jako jsou druhy vyžadující stabilní substrát a/nebo hrubý kamenitý

Onr. 3: Typičtí obyvatelé dna revitalizovaného úseku Hučiny.

A – jepice *Baetis rhodani*, B – pošvatka *Capnopsis schilleri*, C – pakomár *Heterotrissocladius marcidus*. (Foto: Jindřiška Bojková)

stabilní povrchy kamenů, například larvy čeledi *Glossosomatidae*, které si staví kupolovité schránky pevně přilepené ke kamenům, z nichž seškrabávají nárosty řas, a larvy čeledi *Philopotamidae* a *Hydropsychidae*, které si pod kameny staví sítě, do nichž lapají potravu unášenou proudem. Naopak larvy chrostíků, které si staví přenosné schránky z kamínků či rostlinného materiálu (např. čeleď *Limnephilidae*), jsou v revitalizovaném úseku Hučiny velmi hojné v tůních či místech s pomalým prouděním vody.

Výsledky prvního roku sledování vývoje oživení Hučiny ukazují, že revitalizace toků mohou být z pohledu vývoje dnových společenstev velmi úspěšné, pokud jsou v okolí stále přítomny přirozené biotopy, z nichž mohou organismy revitalizované biotopy osídlit. Revitalizace koryta Hučiny a zalesnění drenáží v jejím okolí by měla přinést také nápravu vodního režimu a následně také vegetace v nivě. Zde však očekáváme mnohem delší vývoj než u vodních bezobratlých. Správa NP Šumava připravuje revitalizace dalších regulovaných potoků ve Vltavském luhu. Letos to budou dolní úseky Jedlového a Žlebského potoka u Dobré (přítoky Teplé Vltavy).

Aniž bychom jakkoliv předjímalí výsledky dalšího dlouhodobějšího výzkumu, již nyní jsme přesvědčeni o tom, že technicky perfektní a uvážený zásah do koryta a nivy Hučiny má pozitivní efekt i na biotu zdejších vodních ekosystémů a může posloužit jako vhodný příklad opatření, které jsme si zvykli nazývat revitalizací.

Obr. 2: Stavba nového koryta (vlevo) a jeho současná podoba (vpravo). (Foto: Ivana Bufková)

Není proto divu, že ryby (pstruzi a vranky) byly v novém korytě pozorovány již velmi krátce po revitalizaci a na hlinitých březích byly nalezeny stopy vydry. První bezobratlí osidlující dno toků byli zjištěni již po dvou týdnech po revitalizaci (konec listopadu 2013). Mezi první kolonizátory patřily hlavně larvy pakomárovitých (obr. 3C) a dále pak jepice čeledi *Baetidae* (obr. 3A) a pošvatky čeledi *Leuctridae* a *Capniidae* (obr. 3B), které se velmi dobře šíří unášený vodním proudem (tzv. drift) z horního toku Hučiny. Tito bezobratlí také v následujícím roce početně dominovali v nově vznikajícím společenstvu dna. Z bezobratlých, hojných v okolních tekoucích vodách, v revitalizované Hučíně v této době ještě nebyli zazna-

substrát. Různorodost stanovišť v revitalizovaném korytě totiž nebyla podpořena výstavbou speciálních habitatů, jako jsou kamenité peřeje, naopak byla ponechána přirozenému vývoji a v sedimentech odkrytých při velkých průtocích zatím kameny nejsou. Celkem 46 druhů známých ze Studené Vltavy a Hučiny nad revitalizací nebylo v revitalizované části Hučiny doposud nalezeno. V Hučíně prozatím chybí například proudomilné jepice z čeledi *Heptageniidae*, které obývají povrch kamenů a škvíry mezi a pod nimi, či zimní proudomilné pošvatky z čeledi *Taeniopterygidae* obývajících výlučně kamenité peřeje s prudce tekoucí vodou. Nejsou zde také chrostíci, kteří ke svému životu potřebují

Jindřiška Bojková, Vanda Rádková

Ústav botaniky a zoologie,
Masarykova univerzita, Brno

Tomáš Soldán

Entomologický ústav, Biologické
centrum AV ČR, České Budějovice

bojkova@centrum.cz

Šumava z muší perspektivy II.

Krátkorozí dvoukřídlí: obtížní ovádi i okrasa květů

Pokračování článku, jehož první část vyšla v letním čísle tohoto časopisu, se zabývá výskytem krátkorohých dvoukřídlých, což jsou mouchy a přibližně sedmdesát do značné míry jim podobných čeledí. Uvádím jen několik nejvýznamnějších zástupců.

Z čeledi hnízdotvorkovitých zasluhuje pozornost hlavně **hnízdotvorka** pospolná (*Atherix ibis*), v současné době náš jediný zvláště chráněný druh dvoukřídlých. Ze Šumavy ji ohlásili Ošmera a Spitzer (1969). Původně z počátku tohoto století její populace v Čechách značně zredukovaly, loni jsem ji ale našel v blízkosti Modravy. Samice se shromažďují do shluků na spodní straně větví a padlých kmenů nad vodní hladinou, případně na podhledu mostů. Po vykladení vajíček uhynou a shluky mrtvých samic ulpívají na podkladu. Vylíhlé larvy napřed zkonsumují zbytky svých matek a pak se vyvíjejí ve vodě.

Ovádi patří mezi největší krátkorohé a jsou jejich nejvýznamnější skupinou, která může sát krev člověka (další skupiny mají jiné preference – kloši sají na lesní zvěři a ptácích, bodalky zas převážně na dobytku). Ze Šumavy je známo 16 druhů ovádů. Významné severské druhy jsou například *Hybomitra nigricornis* a teprve v poslední době zjištěný ovád *H. tarandina*, známý v Česku jenom ze Šumavy a Krušných hor (Chvála 1964, Minář 1965, Dvořák, Vlček a Barták 2013). Vzdáleně příbuzná čeleď **kulatěnkovitých** má většinou teplomilné druhy, jejichž larvy vyvírají kokony s vajíčky pavouků; vzácný druh *Acrocera orbiculus* zjistil na Šumavě Spitzer (1972).

Kroužilkovití a příbuzné čeledi jsou dravé mouchy, zajímavé je chování některých z nich při páření – samec přináší samičce jako „svatební dar“ ukořistěný hmyz. Na šumavských rašeliništích byla zjištěna stovka druhů kroužilkovitých (Barták a Roháček 1999, Barták 2004). Z toho jsou jen dva druhy striktně vázané na rašeliniště (mj. *Dolichocephala bartaki*, popsána Wagnerem, 1998, ze Šumavy jako nový druh pro vědu) a čtyři druhy s neúplnou vazbou k rašeliništím (tyrfofilní). Obě tyto ekologické skupiny ale na zkoumaných rašeliništích tvořily převážnou část zjištěných jedinců. Z příbuzné čeledi **lovil-kovitých** bylo na rašeliništích nalezeno 67 druhů (Barták a Roháček 2000), dva z nich se

Pestřenky (několik druhů), společně s menšími brouky z čeledi páteříčků. (Foto: Zdeněk Hanč)

silnou vazbou na rašeliniště. Také výskyt **lupice** *Hydrophorus signiferus* a některých dalších druhů lupic je vázaný na rašeliništní biotopy (Olejníček a Spitzer, 1984).

Stlačenkovití je nepočtená skupina, typická pro přirozené lesní porosty; larvy se vyvíjejí v různých druzích hub. Larvy druhu *Agathomyia wankowiczii* tvoří charakteristické háčky na plodnicích některých chorošů. Tento podle červené knihy bezobratlých

ohrožený druh zjistil Spitzer v okolí Stožce (Albrecht a kol., 2003).

Pozorný návštěvník Šumavy nemůže přehlédnout množství **pestřenek**, které posedávají na květech. Zvláště často zpestřují bílou barvu květenství mrkvovitých rostlin. Ve vzduchu se pohybují charakteristickými „přískoky“ a v mezidobích jakoby visí v prostoru, podobně jako to umějí kolibříci. Larvy mnoha druhů se živí mšicemi, některé jsou

býložravé, jiné se vyvíjejí v rozkládajícím se trouchu stromů. Barták a Vujić (2004) uvádějí ze Šumavy mj. tři horské druhy (*Cheilosia nivalis*, *Orthonevra montana*, *Platycheirus tatricus*), které nejsou příliš nápadné, ale zatím nebyly v naší republice nalezeny jinde, než na Šumavě. Také zde zjistili několik druhů typických pro rašeliniště.

Larvy **vtalkovitých** se vyvíjejí uvnitř rostlinných pletiv. Většina jich vytváří podkopenky (chodby vyhlodané v listovém parenchymu), některé žijí ve stoncích bylin nebo v lýku dřevin. Jsou většinou úzce vázané na příslušný druh živné rostliny. Z šumavských rašelinišť je známo kolem šedesáti druhů. Larvy druhu *Melanagromyza polemoniae* žijí ve stoncích jirnice modré, která je v rámci České republiky endemitem Šumavy a Předšumaví (Černý, Barták a Roháček, 2004). Čeleď **pochmurnatek** je také zčásti býložravá, část druhů žije v odumřelém dřevě. Zajímavý je výskyt horských druhů *Psilosoma audouini* a *P. lefebvrei*; první z nich zjistil na Šumavě Martinek (1971), ten druhý jsem našel v loňském roce u Modravy.

Výzkum čeledi **mrvnatkovitých** na Šumavě přinesl řadu zajímavých nálezů. Patří k nim například *Crumomyia rohaceki*, žijící v norách drobných savců a v dutinách kamenných sutí (uváděl ji už Vimmer, 1927, pod jménem *C. glacialis*), druh *C. setitibialis* s podobnou bionomií našel Roháček 2006 na Boubíně (zatím jediná lokalita v Čechách), *C. tyrphophila* je rašeliništní druh, který byl ze Šumavy popsán jako nový pro vědu a později nalezen i v rakouských Alpách (Roháček a Barták, 1999, Roháček 1999). V šumavské fauně podobných nepatrných mušek – **octomilek** – chybí na rozdíl od ostatních našich vyšších pohoří některé horské druhy, na druhé straně se tu vyskytuje *Scaptomyza consimilis*, druh tundrových biotopů, jinde v České republice nezjištěný (Máca 1997). **Lanýžovku** *Scolioecentra nigrinervis*, žijící spolu s několika jinými druhy lanýžovek v kamenných sutích, zjistili Preisler a Roháček (2012) u Kašperských Hor jako novou pro ČR.

Na Šumavě se vyskytuje i několik velmi zajímavých druhů **výkalnic**. Některé z nich se vyvíjejí v hnoji, vývoj řady dalších je vázaný na specifické druhy rostlin (např. kýchavici, vstavačovité aj.); významný je mj. šumavský nález druhu *Coniosternum mihalyi*, známého předtím jen z Iráku, Mongolska a Číny (Šifner a Dvořák, 2015), a na Medvědí hoře u Modravy jsem v loňském roce našel pro vědu dosud neznámý druh, který bude v nejbližší době popsán F. Šifnerem.

O výskytu **pravých much** (*Muscidae*) na Šumavě existují jen příležitostně

faunistické zprávy (např. Gregor a kol. 2003, Barták a kol. 2004); nejvýznamnější šumavský druh je *Muscina angustifrons*, známý z východní části Asie, ale opakovaně nalezený na některých šumavských lokalitách, a také v Krkonoších. O výskytu příbuzné čeledi **květilkovitých** na šumavských rašeliništích vyšla souhrnná práce Komzákové a kol. (2011).

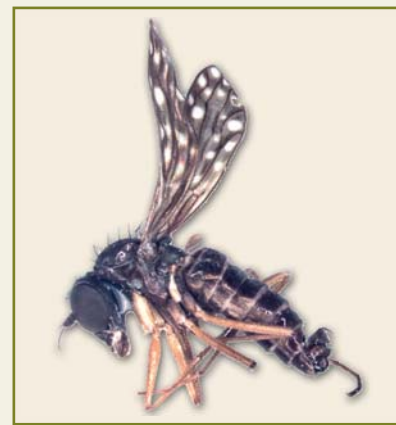
Kuklicovití byli před třiceti lety studováni Čepelákem (1985) a od té doby nepřibýly významnější poznatky, přestože jde o rozsáhlou a ekonomicky významnou skupinu (larvy se vyvíjejí většinou v housenkách motýlů, často i druhů škodlivých v lesním hospodářství). Nové šumavské údaje o blízké jim příbuzné čeledi **masařkovitých** publikoval Kejval (2011): velmi lokální masařky *Metopia grandii* a *Oebalia cylindrica* se vyvíjejí v hnízdech blanokřídlých, zatímco *Angiometopa falleni* napadá housenky bekyně mnišky a kromě několika šumavských nálezů je z ČR známý jen jediný doklad o jejím výskytu.

Muchulí a klošů se týkají jen jednotlivé zmínky v literatuře (Hůrka a Chalupský, 1956, Máca 2008). Obě tyto čeledi parazitují na obratlovcích (muchule výhradně na netopýrech). Za zmínku stojí nález muchule *Basilia nana*, která byla před lety zjištěna na netopýru velkouchém v Černé v Pošumaví.

Skutečný počet šumavských druhů dvoukřídlých je zřejmě několikrát větší, než počet těch, které jsou odtud už známé, zejména vrcholové partie jsou dosud nedostatečně prozkoumané. Přesto je unikátnost šumavské fauny zřejmá. Nespočívá ve výskytu endemických druhů (s výskytem pouze zde) – Šumava není, resp. nebyla dlouhodobě izolovaná do té míry, aby se tu endemické druhy této skupiny mohly vyvinout. Několik druhů odtud popsaných bylo časem nalezeno i jinde, u dalších je objevení lokalit mimo Šumavu možná jen otázkou času. Šumavská fauna dvoukřídlých je významná především výskytem těch druhů, jejichž rozšíření do ostatních českých hor nezasahuje, samozřejmě hlavně některých alpských druhů; tato specifčnost je podmíněna někdy výskytem živných rostlin (příklady bejlmorem a vrtalek byly již zmíněny), jindy malou možností šíření (u krátkokřídlých či chabě létajících druhů, jako je mrvnatka *Crumomyia tyrphophila*). Velmi zajímavý výskyt několika tundrových, sibiřských, či východoasijských druhů (výše zmíněná octomilka, výkalnice a moucha) lze jen obtížně vysvětlit. Na druhé straně je na Šumavě nápadné chybění některých druhů charakteristických pro sudetská pohoří (horská pásma při českopolských hranicích a Jeseníky), např. kroužilkou *Rhamphomyia anthracina* a octomilkou *Drosophila*

nigrosarsa, snad dané relativně nižší nadmořskou výškou nejvyšších šumavských vrcholů.

Shromažďování údajů o výskytu dvoukřídlých se může zdát samoučelné, na základě znalostí jejich biologie se ale dá hodnotit přírodní zachovalost jednotlivých lokalit. V tomto článku je jen letmo nastíněna biologie hlavních skupin, ve skutečnosti má každý druh živočicha i rostliny v přírodě své jedinečné místo v předivu vzájemných

Kroužilka *Dolichocephala bartaki*
(Foto: Skyrecords.cz)

Hnízdotvorka *Atherix ibis*
(Foto: Svenja Christian)

vztahů (jeho biologie je odlišná od biologie jakéhokoli jiného druhu). Sice do detailů tyto vazby neznáme, ale je zřejmé, že fungují tehdy, když je zachována biodiverzita; zasahování do složité sítě vzájemných vazeb organismů mívá nepředvídatelné následky.

Omluva:

V minulém čísle došlo v příspěvku k záměně obrázků – v trojici obrázků je vlevo foto pavoučnice a vpravo foto přísalky. Omlouváme se za nedopatření.

Redakce

Jan Máca
janxmaca@seznam.cz

Gorčansky park narodowy

Malá Šumava v Karpatech

Interiér pralesa na Kudloni s bohatě zmlazující jedlí.

Jak je Polsko jinak ploché a písčité, tady blízko slovenské hranice se najednou jeho krajina divoce zvedá do pohoří západních Karpat. Členité hradby zalesněných hor tvoří severní přehradu Vysokým Tatrám.

Jedním z masivů této horské hradby je Gorčanský hřbet s nejvyšší horou Turbacz (1310 m n. m.), na jehož severních a východních svazích a v ostře zaerodovaných údolích řek je od roku 1981 vyhlášen Gorčanský národní park. Není velký, jeho rozloha je kolem 6,5 tisíce hektarů, jde ale o kompaktní území, téměř celé pokryté lesy. Výjimku tvoří úzká odlesněná údolí, která jsou z větší části z parku vyjmuta, a zbytky náhorních polonin, jejichž plocha se za posledních 100 let výrazně zmenšila.

Bývalá kulturní krajina

Ačkoli to není velký národní park, má řadu jedinečných hodnot. Vedle medvěda hnědého – bohužel asi izolovaného od ostatní medvědí populace v nedalekých Beskydech a Tatrách, tu mají i vlky, kolem dvaceti tetřevů, jeleny, srnčí a několik rysů. Na území parku byl kdysi zkoušen i volný chov zubra, ale během tří let zubři vymřeli a znovu se o jejich reintrodukcii nikdo nepokusil. A samozřejmě zde mají populaci mloka skvrnitého, který je obsažen v logu národního parku.

Na většině svahů převažuje buk, přičemž na spodních suťovitých bázích svahů je velmi hojná jedle, místy tvoří čisté porosty nebo lesy smíšené se smrkem. Jedle je také hojně přimíšená v bučinách, a stoupá i do smrkového pásu. Ten je poměrně ostře oddělen od smíšených lesů. Vypadá to, že smrkové lesy jsou spíše sukcesními stádii na bývalých poloninách, v relativně mladých porostech jsou totiž vtroušeny starší a mohutnější solitery. Některé lesy byly vykáceny, část z nich nebyla znovu člověkem vysázena,

jiné vznikly samovolně a jde proto o přírodní lesy nebo o první lesy po pralesě. V centrální části parku je vytvořena kompaktní 1. zóna – v lesích bezzásahová, pouze některé části polonin se kosí, aby se zabránilo expanzi lesa a brusnice borůvky do zbytků luk. My jsme navštívili další vysoký kopec nazývaný Kudloň (1 276 m n. m.). Na jeho svazích rostou pralesovité porosty, které byly dočasně obývané partyzány za 2. světové války. Stop po této partyzánské vesnici je však v terénu patrné jen velmi málo.

Útok buku a jedle

Kudloň je porostlý kůrovcem probranými smrčinami a smíšenými bukosmrkovými lesy, ve kterých masivně regeneruje jedle. Les je ponechán bez zásahu a kůrvec a vítr jej v podstatě maloplošně selektují. Bohatý podrost okamžitě zaplňuje otevřená místa, chybí zde inverzní polohy, které by bránily zmlazení v růstu. Podle údajů pracovníka Správy, pana Kazimierza Chwisteka, hustoty přirozené obnovy do výšky stromků 50 cm dosahují kolem 15 000 jedinců/ha. Vyšší podrost, až do tloušťky hroubí (tzn. průměru kmene 7 cm ve výšce 1,3 m), má kolem 3 000 jedinců/ha, přitom vlastní dospělý porost tvoří asi 550 stromů/ha. Od roku 1992 do současné doby hustota stromů ve všech kategoriích mírně roste.

Původní smíšené lesy středních svahů tvoří buky (40 %) s významnou příměsí smrku (28 %) a nápadně výrazným zastoupením jedle (30 %). Bučiny se kobercovitě zmlazují a s nimi i jedle. Podrost buku má 45% podíl, jedle více jak 30%. Hustota mladých smrků se od roku 1987 výrazně nemění a pohybuje se kolem 3 000 jedinců/ha (smrk má na celkovém zmlazení podíl 10–18%). Zřetelný je početní nárůst jedle ve zmlazení oproti úrovnovým jedlím. Velmi řídkce se vyskytuje klen. Největší stromy dosahují na Kudloni výčetní tloušťky kolem 140 cm. Podmáčená místa úzce lemují zaerodované potoky nebo vyplňují terasy po větších půdních sesuvech. Na těchto místech se vyskytují typické podmáčené smrčiny, pod něž se snaží proniknout buk i jedle. V podrostu jsou tyto dvě dřeviny nepřehlédnutelné. V tom se lesy na svazích Kudloně hodně podobají porostům Boubinského či Milešického pralesa na Šumavě.

Smrčiny

Na vrcholu Kudloně rostou na první pohled jednotvárné smrčiny, zřejmě staré 60 až 100 let, výjimečně starší, které se rozpadají kůrovcem a větrem. Většina souší a ležícího dřeva jsou smrky. Tyto smrčiny se také zmlazují smrkem, a to velmi vitálně, další nepřehlédnutelnou dřevinou ve zmlazení je jeřáb. Buk a jedle sem pronikají spíše rozptýleně nebo v malých skupinách a představují kolem 10–13 % porostu. Oproti Šumavě tady chybí rozlehlé smrčiny s nízkým nebo žádným zastoupením buku a jedle, pohled na kůrovcem a větrem zasažený les je ale šumavským smrčinám velmi podobný. Probíhá zde stejný proces výměny generací smrků, doprovázený stejnými přírodními a krajinnými obrazy.

Pavel Hubený
Správa NP Šumava
pavel.hubeny@npsumava.cz

Torzo starého buku v sousedství jedle a pomalu rostoucího smrku.

Po vichřicích a kůrovci se intenzivně zmlazuje les nové generace.

Biosférická rezervace Šumava

aneb zeptej se svého Šumaváka

„Je to pěkný život. To je důležitý.“ Prosté vyznání Ivoše Stehlíka, nakladatele z Brixových Dvorů u Volar je klíčovým sdělením jedné ze třinácti autentických výpovědí lidí trvale žijících a pracujících na Šumavě. Výpovědi, jež jsou náplní nově natočeného filmu o Biosférické rezervaci Šumava, coby dobré adresy pro život.

Sedávej panenko v koutě...

Zeptejte se na Šumavě deseti náhodně oslovených lidí, co ví o Biosférické rezervaci Šumava. O čem je, jaký z ní máme užitek, není to jenom nějaká další ochranná kategorie s dobře ukrytou metlou na místní lidi? Asi budete mít stejnou šanci na úspěch jako v letošním suchém létě najít hříb ve stašském parku. Přestože se články s tématem biosférické rezervace čas od času v místním tisku objevují a pár projektů pro veřejnost místní i návštěvníckou se honosí přívlastkem „biosférická“, celkové povědomí stále nic moc. A tak když se s končícím programovým obdobím čerpání evropských dotací objevila

příležitost požádat o poslední zbyvající peníze, bylo jasné, že je to pro naši regionální rozvojovou agenturu šance, jak věci aspoň trochu změnit. Co na tom, že půl roku na projekt je málo a v zimě toho moc nenatočíte ani nenafotíte.

Filmování je dřina, ale krásná

Jako jeden z projektových výstupů jsme natočili film. Náš film je pozitivní, programově pozitivní. Bylo by nespravedlivé, kdybychom uvedli jenom některé z lidí, kteří ve filmu hovoří o svém životě a svém vztahu k Šumavě, tak snad jen podle profesí se ve filmu setkáte se zemědělci, lesníky, ochráncem přírody,

starostou současným i bývalým, sklářským mistrem a keramičkou, pamětnickou legendou i historikem. Jeden každý zvláště a všichni společně ve filmu prezentují svůj šumavský životní příběh, jenž ukazuje život na Šumavě v odlišném světle, než jako pouhý neutuchající spor o budoucnost Šumavy. Tihle lidé mají jasno. Jejich politikou je práce, pozitivní vnímání příležitostí. Ne nadarmo máme v Čechách přísloví: „Kdo nechce, hledá důvody, kdo chce, hledá způsoby.“

Potkat v relativně krátkém čase natáčení tolik dobrých lidí bylo samo o sobě nabíjející, pracovat s kameramanem a režisérem Jirkou Petrem a jeho dvorním

*Mlžná podzimní idyla v krajině u Javoříčka.
(Foto: Vladislav Hošek)*

– dobrá adresa pro život

*Drobné sakrální stavby, jako například kaplička u Škarezu nedaleko Šumavských Hoštic, jsou pamětí krajiny.
(Foto: Vladislav Hošek)*

*O tom, že sekáči na Šumavě nevymřeli, se můžete přesvědčit začátkem prázdnin při tradiční soutěži Volarský sekáč.
(Foto: Petr Čmerda)*

zvukařem Jindrou Šotolou už byl vysloveně zážitek. Asi i naši filmoví respondenti si budou dlouho pamatovat stále opakované: „Bylo to výborné, a teď to zkuste ještě jednou a řekněte toho půlku“. Nicméně film je dokončen a čeká na své diváky, věříme, že nejen na Šumavě.

Lidi nečtou

První a zatím i poslední vydaná publikace o Biosférické rezervaci Šumava od autora Jana Jeníka a kol., Empora, Praha 1996, oslaví příští rok dvacet let od svého vydání. Tiskovina, pokoušející se vysvětlit o čem ta biosférická rezervace vlastně je, tady scházela úplně, takže příprava a vydání brožury bylo logicky dalším kamenem do prezentační mozaiky o biosférické rezervaci. Na rozdíl od předchozí Jeníkovy datově nabitě publikace, jsme se nesnažili o vyčerpávající přehled taxonů a veškerých relevantních dat. Její datový přínos je nesrovnatelně skromnější, mnohem více jsme se zaměřili

na souvislosti, pro něž byla již před čtvrt stoletím Šumava prohlášena biosférickou rezervací UNESCO. Čtenářům děkujeme za laskavou shovívavost, s níž tento příspěvek přijmou.

Jestliže jsme brožurou cílili zejména na místní samosprávy, podnikatele a další místní hybatele, je třicet tisíc vydaných letáků určeno pro širokou veřejnost, místní i hosty. Snažili jsme se nezapomenout ani na děti, jež by mohly zaujmout puzzle s tématem biosférické rezervace. O všech výstupech našeho projektu informujeme na našich webových stránkách www.br-sumava.cz, s filmem a letáky se setkáte v informačních centrech v regionu, brožury zbylé po jejich distribuci v regionu jsou k dostání u vydavatele – Regionální rozvojové agentury Šumava ve Stachách.

Nebojme se biosférek

Program Člověk a biosféra (Man and Biosphere), v rámci něhož je pod patronací

UNESCO organizována celosvětová síť biosférických rezervací, se rozvíjí od sedmadesátých let minulého století. Posun od převážně ochrannářského přístupu k soužití člověka s krajinou, včetně jejího udržitelného užívání, je dnes již jasně patrný a v současném světě narůstajících globálních problémů pro nás dost dobrou příležitostí, jak jim aspoň částečně čelit v místním měřítku. Naším projektem, prostřednictvím lidí, jež s námi spolupracovali, jsme nechtěli říct nic jiného, než že Biosférická rezervace Šumava je skutečně dobrou adresou pro život.

Vladimír Silovský

RRA Šumava

vladimir.silovsky@rras.cz

„Posun v pojetí Biosférické rezervace Šumava od převážně ochrannářského přístupu k soužití člověka s krajinou, včetně jejího udržitelného užívání, je dnes už jasně patrný a v současném světě narůstajících globálních problémů je dobrou příležitostí, jak jim aspoň částečně čelit v místním měřítku.“

Poznejte blíže vlky a jeleny

Nová centra Kvilda a Srní přivítala návštěvníky

Správa Národního parku Šumava dokončila poslední etapu dlouhodobého projektového záměru zoologického programu. Od jeho počátku se postupovalo od jednoduchých projektů až po svým rozsahem a použitými technologiemi mimořádně složitě. Tou nejsložitější a zároveň finančně nejnáročnější částí bylo vybudování dvou nových a na místní zvyklosti neobvyklých návštěvnických center na Kvildě a na Srní.

Přípravné fáze

Na samém počátku celého záměru bylo vytipováno sedm lokalit, kde by bylo možné vybudovat návštěvnická centra obdobného typu, ale se zaměřením na různé druhy zvířat. V prvních

úvahách byly posuzovány především vhodné biotopy pro každé jednotlivé zvíře, a tedy vybírány i vhodné lokality.

U Kvildy byly do smrkového lesa původně zvoleny tři druhy zvířat. Od zahájení v druhé polovině srpna 2015 je

v provozu výběh s jeleny. V následujících letech jej postupně doplní výběh s rysy ostrovidy a výběh s prasaty divokými.

Lokalita u Srní je naopak lokalita se smíšeným lesem a značně balvanitým terénem s mnoha úkryty. Místo bylo proto vhodné pro návštěvnické centrum s vlky.

S původním záměrem byli na počátku rozhodování seznámeni i zástupci příslušných obcí s tím, že vhodná zvířata pro jejich území přijala za své již dříve, v rámci projektu Tierisch-Wild. Tento přeshraniční projekt o divokých zvířatech Šumavy vlastní realizaci návštěvnických center předcházela. Starostové příslušných obcí byli tehdy seznámeni manažerem projektu Zoologického programu s výběrem zvířat pro připravované projekty, která se jejich území týkala. Byly to např. na Borových Ladech sovy pro soví voliéry, na Srní vlci a na Kvildě jeleni.

Dokončené projekty návštěvnických center jsou financovány z fondů EU, konkrétně z operačního programu Životní prostředí s podílem 90 % z EU. Na Správu Národního parku Šumava tedy zbývalo přibližně deset procent veškerých nákladů na realizaci. Stavební práce byly zahájeny na jaře v roce 2014, a tak, jak tomu je v horských polohách zvykem, nebyla o špatné klimatické podmínky při jejich realizaci nouze.

Návštěvnická centra jsou volena mimo zastavěná území, a to z mnoha nezbytných důvodů. Hlavní podmínkou je umístění rozsáhlého areálu na ploše cca 50 ha a dalším, v celé řadě požadavků, je i nezbytný klid, který nemůže být v těsné blízkosti obce zajištěn.

Vstupte za poznáním

K oběma návštěvnickým centrům bylo také nutné zajistit snadný přístup automobilem. Kapacita parkoviště u každého areálu činí padesát osobních automobilů a tři autobusy. Parkoviště je velmi originální tím, že je rozděleno na části, které umožní stání max. čtyř automobilů vedle sebe. Materiál je ryze přírodní a celé prostranství je osázeno různými

Unikátní visutá lávka s řadou informací ve výběhu vlků v Návštěvnickém centru Srní umožní návštěvníkům blíže poznat život a chování vlků.
(Foto: Václav Sklenář)

Pro nerušené sledování jelenů ve výběhu na Kvildě byly vybudovány tři pozorovací věže.
(Foto: Jiří Kadoch)

Energeticky pasivní budova návštěvnického centra na Srní. (Foto: Štěpán Rosenkranz)

druhy listnatých stromů. Ty budou v budoucnu stání stínit a parkoviště se nebude přehřívat. Z parkoviště půjde návštěvník veden navigačním systémem kolem budovy návštěvnického centra, vybudované v energeticky pasivním standardu. Dále pokračuje lesním okruhem do výběhu se zvířaty. Na trase s informačními tabulemi, které návštěvníky seznámí se zvířaty a s přírodními zajímavostmi lokality, jsou instalovány i odpočinkové zóny s lavičkami a stoly.

Návštěvnické centrum Kvilda má lesní výběh jelenů o rozloze cca 9 ha a obsahuje tři vyhlídkové věže pro možnost nerušeného pozorování zvířat.

Návštěvnické centrum Srní se zcela zásadně liší svým terénem a uspořádáním výběhu. Výběh je spojen s procházkou po téměř tří set metrové dřevěné lávce, která svými parametry připomíná stezku v korunách stromů.

Nové technologie

Budovy návštěvnických center jsou energeticky pasivní a využívají všechny moderní technologie šetrné k životnímu prostředí. Pro vytápění a výměnu vzduchu jsou vybaveny vzduchotechnikou s rekuperační vzduchu. Za krátkou zmínku stojí i to, že každá budova skrývá ve svém srdci akumulaci nádobu na cca 18 tisíc litrů vody, která je „nabíjena“ tepelnou energií z obnovitelných zdrojů a moderní technologie pomocí vzduchových rozvodů zajistí potřebný tepelný komfort.

Jedinečným způsobem je řešena také architektura budov, které jsou opláštěny přírodním dřevem, konkrétně modřínem, který bude bez jakéhokoli nátěru přirozeně tmavnout až do tmavě šedé. Tomu jsou barevně přizpůsobeny i venkovní části, jako je střecha, okna apod.

Budova návštěvnického centra byla navržena a je postavena ve stylu šumavské architektury v moderním pojetí. Vnitřní

komfort budovy vychází i z různých výšek jednotlivých stropů, což zajistí maximální vzdušnost a pocit prostoru. Zařízení budovy je také vybaveno řadou moderních technologií. Za zmínku stojí zejména přenos obrazu z výběhů, kdy pohybově omezený návštěvník může sám ovládat kamery ve výběhu zvířat a obraz bude přenášen na velkoplošnou obrazovku v hlavní expoziční místnosti.

Každá budova má svůj konferenční sál pro cca 40 osob k pořádání výstav či odborných seminářů zaměřených především na zoologii. Na vlastní budovu navazuje venkovní terasa, kde si bude moci každý návštěvník odpočinout. Těsně vedle terasy je umístěn dětský koutek, který je určen pro nejmenší návštěvníky.

Doufáme, že tato moderně a neobvykle pojatá návštěvnická centra budou velkým přínosem pro celý šumavský region, ochranu přírody, poznání života a zvyků zvířat i pro prezentaci úspěšných technologií šetrných k životnímu prostředí.

Vlk obecný (*Canis lupus*) – zvíře do nedávné doby zatracované. Dnes víme, že má v přírodě své nezastupitelné místo. (Foto: Jiří Kadoch)

Miloš Juha
Správa NP Šumava
milos.juha@npsumava.cz

S Karlem Klostermannem mus

Václav Sklenář, předseda spolku Karel Klostermann – Klostermannovo dílo v Česku i v Německu

Václav Sklenář přišel na Šumavu přesně před 30 lety, aby na Srní vedl rekreační středisko a tomu řediteloval až do svého odchodu do důchodu. Už tehdy chtěl poznávat Šumavu, kterou měl vždy rád, a tu poznává dodnes a stále ho nepřestává překvapovat a udivovat. Už tehdy znal dílo spisovatele Karla Klostermanna, ale tehdy, v roce 1985 ho nenapadlo, že by ho se svým sdružením dokázal zpopularizovat nejenom v Česku, ale hlavně také v Německu.

Václav Sklenář na Břežníku – v místě románu „Ze světa lesních samot“. (Foto: Štěpán Rosenkranz)

„Přišel jsem na Šumavu v roce 1985 poté, co jsem po 13 letech práce v motelu Kadrnožka u Skviřína, chtěl nějakou změnu. Dostal jsem nabídku, abych vedl Rekreační středisko horníků, energetiků a zemědělců v Srní. Ten rok, kdy jsem nastupoval, jsem byl už třetím vedoucím a neočekával jsem, že tu vydržím nějak dlouho. Ale skutečnost byla jiná. Hotely Srní a Šumava jsem vedl 25 let.“

Vrhnul jste se už v roce 1985 na poznávání krás Šumavy?

„To byl jeden z důvodů, proč jsem chtěl sem. A díky mému kamarádovi panu Strnadovi, který byl prvním ředitelem Vojenských lesů a který poznal Šumavu ještě v době odsunu Sudetských Němců, jsem se seznamoval s historií tohoto krásného kusu země, jež jsem s ním prochodil.“

Znal jste už tehdy díla Karla Klostermanna?

„Ano znal, ale jen ze školy. Byl součástí jedné z maturitních otázek, ale že bych z něj byl nadšený, to určitě ne. Pro mě byl tehdy podobným spisovatelem, jako Alois Jirásek, který nám studentům naháněl hrůzu svojí popisností, zdouhavostí, množstvím textu. Tehdy mě tedy nijak nezaujal.“

Karel Němce seznámit Čech

spisovatel Šumavy už 16 let popularizuje

A když jste začal poznávat Šumavu, zájem se objevil?

Ano, přesně tak, to je ten moment, když si třeba přečtete „Kam spějí děti“ a víte, kde je Schlesserswald, jak to tam vypadá dnes, kde jsou Dolní Hrádky, jak se tam tehdy žilo, jak se tam žije a co se tam děje dnes nebo když Karel Klostermann popisuje Zelenou horu. To si pak začnete ty věci, místa, to dění spojovat.

Proto jste v roce 1999 založil Sdružení Karel Klostermann – spisovatel Šumavy, aby ostatní milovníci Šumavy mohli vidět to, co Vy?

„Víte, díla Karla Klostermanna se od revoluce nevydávala a spisovatel upadal v zapomnění. Navíc, když přijeli moji přátelé z Bavorska a já jim vykládal o tomto spisovateli, který popisoval život na Šumavě, tehdy více německé než české Šumavě, tak byli velmi překvapeni, protože Karla Klostermanna vůbec neznali a chtěli o něm a o jeho díle vědět více. A je pravdou, že když si přečtete Klostermanna, třeba jen jeho nejstěžejnější dílo, román „Ze života lesních samot“, který se odehrává kromě jiného na Březníku, začnete Šumavu prožívat úplně jinak.“

Když se ohlédnete zpět, jak hodnotíte činnost Vašeho sdružení?

„Činnost našeho sdružení za celých 16 let považuji za velmi úspěšnou. Nechci, aby to vyznělo nabubřele, ale k tomuto hodnocení mě vede například to, že letos 4. července jsme obdrželi evropskou cenu od dolnobavorských poslanců v klášteře v Metten nedaleko Deggendorfu, a to za přínos kultury a literatury Německa. Navíc, před rokem jsme v bavorském Schennsee dostali ještě jedno ocenění nazvané „Stavitelé mostů“, za to, že díky našemu sdružení je Karel Klostermann nerasmazatelně zapsán do dějin německé literatury. To je věc, která mě utvrzuje v tom, že naše konání má smysl.“

Vy nejen, že vydáváte knihy Karla Klostermanna v Německu, ale například jste vytvořili stezku se jménem tohoto spisovatele.

„Ano, dá se jí projít ze Srní na Rokyty, ale my jsme hlavně začali vydávat knihy Karla Klostermanna i v Česku. Začali jsme těmi nejnámějšími knihami a v současnos-

ti máme na kontě asi patnáct vydaných titulů v češtině. Také jsme hodně zpropagovali Klostermanna v roce 2008, v rámci výročí 160 let jeho narození. V průběhu tohoto „Roku Karla Klostermanna“ byly o něm natočeny asi tři dokumenty.“

Dokáže podle vás Karel Klostermann oslovit dnešní mládež?

„Asi jen minimálně. Když si uvědomíte, že dnešní mládež a nejen ta, čte minimálně, nanejvýše popisky pod fotografiemi, tak dílo Karla Klostermanna nemá u nich moc šancí na úspěch. Cestu k němu si ale najdou mnozí ve zralém věku, zvláště pokud se chtějí dozvědět více o historii a to nejen Šumavy.“

Možná proto mě napadá, jestli se dá některé z děl Karla Klostermanna zfilmovat?

„Určitě ano, napadá mě třeba Hostinný dům, který popisuje příběh člověka žijícího ve Strašíně. Je to zajímavá zápletková, která by se určitě dala filmařsky zpracovat. Těžko říct, proč to ještě žádného scénáristu nebo režiséra neoslovilo. To ale pro mě není důležité. Jsem rád za to, co už se v této věci udělalo. Funguje vydávání knih a mnohým novým čtenářům jsme Karla Klostermanna dokázali představit. Jeho knihy se totiž nikdy nebudou číst masově, ale o to je jeho dílo důležitější. Já mám trochu jinou metu, kterou bych chtěl dosáhnout, a tou je vybudování muzea Karla Klostermanna na Srní. V současnosti je tento cíl asi nejbližší, co kdy od založení našeho sdružení byl. Zastupitelstvo obce odsouhlasilo, že v budoucě bývalé fary, která je nevyužita, bude muzeum Karla Klostermanna. Jeho současné muzeum, které je na Březníku, bychom rádi zmodernizovali a věnovali ho pouze Klostermannovu jedinému dílu „Ze světa lesních samot“, které přímo s tímto místem souvisí.“

Dílem Sdružení Karel Klostermann je také obnova poutního místa u Hauswaldské kaple nedaleko Srní. (Foto: Štěpán Rosenkranz)

Ve sklářské škole v Riedlhütte u busty Karla Klostermanna. (Foto: archiv autora)

Rozhovor vedl
Jan Dvořák

Správa NP Šumava
jan.dvorak@npsumava.cz

Šumava Karla Klostermanna

Prostředí Ráje šumavského a Črt ze Šumavy

V prvním článku, který vyšel v minulém čísle časopisu Šumava, jsem představil lesy „Šumavy“, jak je Karel Klostermann zobrazil ve svém nejznámějším šumavském románu Ze světa lesních samot – jako mozaiku lesů nedotčených a lesů jen velmi málo hospodářsky využívaných, která po roce 1870 vzala v důsledku vichřice zcela za své. Tento závěr jsem učinil na základě porovnání popisů „lokálního“ charakteru, tedy takových, které spisovatel vztáhl ke konkrétnímu a jasně vymezenému místu (například „na svahu malého Špicberka bylo narubáno několik set sáhů dříví“) s popisy charakteru „globálního“ (obecného), tedy takovými, které se týkají velkých a nejasně vymezených oblastí (například „Šumavy“).

V tomto článku použiji stejné metody na text románu V ráji šumavském a na text původně německých Črt ze Šumavy. Obě díla totiž popisují prostředí „Šumavy“ v období po zlomové vichřici, a lze je proto dobře porovnat s výsledky analýzy Klostermannovy románové prvotiny.

Prostor románu V ráji šumavském

Druhý šumavský román, který vyšel poprvé v roce 1893, se obrací do doby bezprostředně následující po vichřici v roce 1870. Centrem jeho dějiště je Podhamerského statek, dnešní Buchingrův dvůr u Jelenova. Prostor vymezený románem sahá na severu k říčce Losenici, na východě k Javoří pile, na západě za Zhůřské slatě a na jihu k Modravě a Filipově Huti (viz mapy 1 a 2). Stejně jako v případě Ze světa lesních samot pokrývá prostor Ráje šumavského pouze zlomek plochy šumavského pohoří. Oblasti děje obou románů se pak svými hranicemi pouze dotýkají a jejich příběhy se odehrávají na jiných územích.

Prostor Črt ze Šumavy

Črty ze Šumavy, které vyšly poprvé německy v roce 1890 a v českém překladu až roku 1925, jsou průvodcem po centrální Šumavě v době dlouho po vichřici, který však místy přináší vzpomínky na „bývalou Šumavu“. Čtenáři představuje příhraniční českou a bavorskou Šumavu od Železné

Rudy na západě po Bučinu a pramen Vltavy na východě, a popisuje tudíž také oblasti Podroklaní či Luzenského údolí – dějiště Světa lesních samot. Podobně jako oba zmíněné šumavské romány nezachycují ani Črty podobu celé Šumavy, popisují pouze omezenou oblast její západní části (viz mapy 1 a 3).

Jaký charakter má prostor děje Klostermannových próz? Odpověď je prostá – jedná se v širokém slova smyslu o prostředí lesní. Podívejme se tedy na to, jak konkrétně spisovatel toto prostředí vykresluje.

Les Ráje šumavského

V popisech globálního charakteru je „šumavský“ les na mnohých místech románu fenoménem doslova minulým („...kde stáli staletí velikánové, pnoucí k nebi kostrbaté zelené své koruny, otvíraly se širošíře paseky...“) či vizuálně pozměněným („...také je prý les mlčelivý, třeba už nebyl tak hustý jako dřívě...“). Na jiných – a je potřeba říct, že nečetných – místech románu je les naopak

stále tou „starou Šumavou“: „...onde odkrývají nové, dosud nevidané tvary, hroty, báně, spousty lesní, řídké pažitě, smutné, klečí porostlé plochy [...] staneš v němém úžasu, budeš se klaněti Tvůrci a jeho dílům; vzdáš hold svůj naší staré Šumavě, vydají ohlas struny srdce tvého...“.

Obraz lesa založený na obecných popisech se tak jeví až na výjimky být dost jednoznačný. Šumava 70. let 19. století je jednoduše prostorem velkých zvrátů, které vyplývají z historicky bezprecedentních proměn jejího přírodního prostředí.

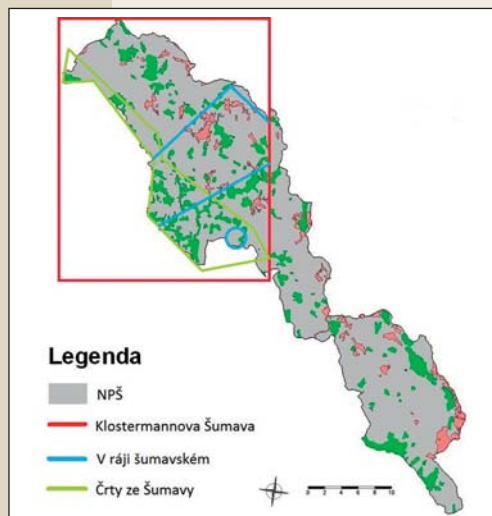
Konfrontujme nyní tyto globální popisy s líčeními lokální povahy, a to vytknutím dvou krajních podob lesa – pralesa a lesa těžného.

a) Prales: shodně s praxí užitou v prvním článku zachycuji jen ty oblasti, které autor explicitně jako „praless“ označil. V románu se jedná o tři lokality – Podroklaní, Boubín a prostor na pravém břehu Vydry sahající od Antýglu ke Zhůří a Svojsím (viz mapu 2). Všechny tři oblasti jsou definovány především kritériem estetickým, na jehož základě

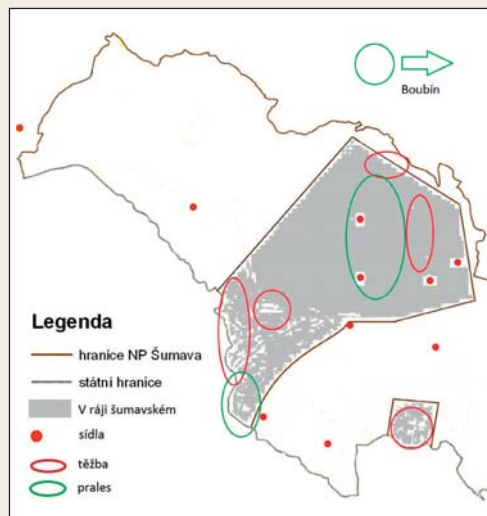

Pohled ze Zhůří k Roklanům. (Foto: Pavel Hubený)

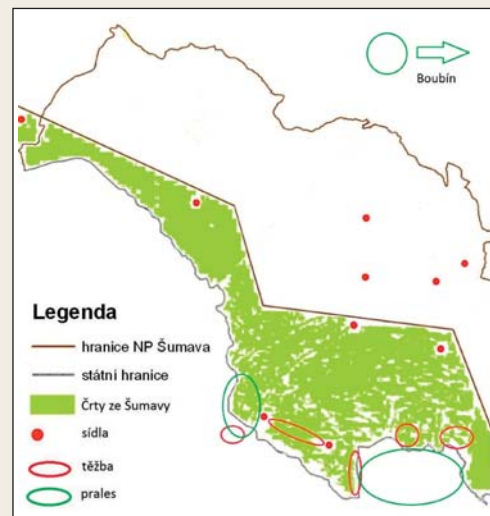

Mapa 1: Prostor románu V ráji šumavském a Črt ze Šumavy v kontextu NPŠ.

Mapa 2: Těžba a prales v románu V ráji šumavském.

Mapa 3: Těžba a prales v Črtách ze Šumavy.

se od sebe také odlišují. Zatímco prales podroklanský a boubínský oplývá stromovými velikány, „nekonečný“ prales v Povydíři je hlavně neprostupný a tvořený hustě zapojenými nesmírně vysokými stromy s úzkými korunami: „...dál nalevo nekonečný prales, místy až dosud zachovalý v hlubokých chráněných úvalech [...] je to samá klest, ovšem ohromně vysoká, ale sotva širší lidského těla.“ Jak čteme, prales je v lokalitě zachován jen „místy“ – Klostermann tedy zjevně považuje plochy polomů za pouze bývalý prales, a to navzdory tomu, zda se v nich hospodaří, či ne. Z ukázky je patrné to, co se potvrdilo už v minulém článku – Klostermannovo vnímání pralesa není jednoznačné. Sváří se v něm totiž dvojí přístup: estetický a managementový (správní, založený na kritériu ne/hospodaření). Totéž území proto může být na jednom místě v textu hodnoceno jako porostlé pralesem, na jiném místě pak jako pokryté zbytky pralesa bývalého! Záleží na tom, zda autor své hodnocení zrovna staví na majestátnosti (vizuální kvalitě) daného území nebo na jeho panenskosti (neobhospodařovanosti).

b) Těžba: Zatímco v globálních popisech probíhá těžba v celém románovém prostoru, v popisech lokálních je překvapivě umístěna jen do několika málo částí. Těží se kolem česko-bavorské hranice mezi Poledníkem a oblastí Podroklaní, v okolí Javoří pily, podél cesty z Horské Kvildy do Svojší, na severu u Losenice a v okolí Černé hory u pramene Vltavy (viz mapu 2).

Les v Črtách ze Šumavy

V esejistických Črtách použil spisovatel podobnou strategii jako v Ráji šumavském – obecně vylíčil „Šumavu“

jako oblast, která vlivem vichřice ztratila své staleté lesy. Na některých jiných místech v textu však Klostermann uvádí, že „nikde ve střední, jižní a západní Evropě neexistují tak ohromné souvislé lesní plochy“. Obraz lesa je tedy místy rozpolcený již na úrovni popisů obecných. Podobně jako v Ráji šumavském.

Díky průvodcovskému rozměru nalezneme v Črtách velké množství popisů lokální povahy. Podívejme se, jak jejich prostřednictvím Karel Klostermann popsal ty oblasti, v nichž se odehrávají děje jeho dvou velkých šumavských románů.

Ze dvou různě umístěných románových dějišť zachytil spisovatel v Črtách pouze jedno – dějiště Světa lesních samot: příhraniční oblast kolem Březníku, Podroklaní a okolí pramene Vltavy. Toto území je v Ráji šumavském, jehož prostorové těžiště se nachází na březích Vydry, popsáno jen okrajově. V minulém článku jsem ukázal, že Klostermann opustil „Šumavu Světa lesních samot“ jako území prakticky zcela zničené vichřicí, kůrovcem a těžbou. Dodržel spisovatel svůj koncept v lokálních popisech povichřicových Črt ze Šumavy? Podívejme se opět na vylíčení pralesa a těžby.

a) Prales: kromě Boubína umísťuje Klostermann prales do oblasti Podroklaní a také do míst jižně od Černé hory a východně od Mokrúvek (viz mapu 3). Klíčovým kritériem pro definování pralesa je zde opět, shodně s Rájem šumavským, hledisko estetické. A právě proto píše Klostermann o plochách netěžených polomů v „původním“ pralesu jako o pralesu „bývalém“ – území, které nadále zůstává neobhospodařovanou divočinou, se totiž vizuálně proměnilo. Plochy pralesa odpovídajícího definičním kritériím managementovým jsou tak v Črtách výrazně rozsáhlejší, než spisovatel uvádí.

b) Těžba: probíhá v okolí Roklanského jezera v Bavorsku, kolem cesty z Březníku k Roklanské hájovně. Místy se kácí v oblasti mezi Luzným a Malou Mokrůvkou, na Černé hoře a v okolí Bučiny (viz mapu 3). Do stejné oblasti (kolem cesty z Luzného do Bučiny) umísťuje však Klostermann také „nekonečné, nádherné lesy“. To, že se někde kácí, proto neznamená, že danou lokalitu musíme automaticky považovat za holinu. Prokazatelně odlesněných ploch v důsledku činnosti člověka je v Črtách popsáno jen nemnoho.

Obraz lesa

Karel Klostermann ve svém románu V ráji šumavském a v průvodcovských Črtách ze Šumavy zobrazil dvě dílčí oblasti Šumavy jako mozaiku pralesů, různě specifikovaných lesů a oblastí plošně vyvrácených vlivem vichřice či vykácených v reakci na následky vichřice a jí následující masivní gradaci kůrovce. Tyto detailní popisy ale kolidují s popisy obecnými, které dominantně vykrešlují „Šumavu“ jako oblast, která přišla o fenomén, který jí po staletí definoval – o své rozsáhlé lesy. Lokální popisy pro tento scénář však v žádném případě nesvědčí. „Klostermannova Šumava“ zůstává i po vichřici, žíru kůrovce i místy masivní těžbě dřeva oblastí lesnatou a na rozlehlých plochách i nadále člověkem prakticky neovlivněnou!

Michal L. Hořejší
Ústav pro jazyk český AV ČR
mhorejsi@ujc.cas.cz

Za inverzemi nejen na šumavs

Čekají Vás překrásné daleké výhledy

S přicházejícím podzimem nastává čas, kdy se na Šumavě začíná často vyskytovat inverzní ráz počasí. Je většinou spojen s průzračnými a dalekými výhledy, zejména v nadmořských výškách nad tisíc metrů.

Oblačný oceán se rozlévá pod Libínem směrem ke Kleti.

Kouzlo inverze

Teplotní inverze se objevují nejen na podzim, ale pokračují také v době, kdy zavládne nad Šumavou zima. Nejkrásnější a daleké výhledy se naskýtají zejména za mrazivých podzimních a zimních rán, kdy je vzduch nejprůzračnější. Stačí se večer podívat na předpověď počasí a je-li hlášena tlaková výše, v údolích mlha a na horách jasno, neváhejte si následující den brzy ráno přivstat a vydat se na některé z mnoha míst na Šumavě, kde lze na vlastní oči spatřit kouzelné scenérie, které poskytuje meteorology nazývaný inverzní charakter počasí. Ve vyšších hladinách proudí teplý vzduch, nížiny a údolí

s chladnějším vzduchem jsou zahaleny mlhou. Někdy začíná rozhraní již v hladině 800 m n. m., ale stává se, že ani 1 300 m n. m. nestačí. Zvláštní a silný dojem přináší inverze s ostrým přechodem, kdy se během několika málo výškových metrů vynoříte z husté mlhy do sluncem ozářené krajiny a můžete přitom sledovat hru slunečních paprsků s chuchvalci mlžného závoje. Umocnění nevšedních zážitků se nabízí v době, kdy slunce za kulisou šumavských či vzdálených alpských vrcholů vychází nebo zapadá. Zlatavě až rudě zbarvené obzory a potměnlá krajina nad oblačným příkrovem působí mysticky.

Kam se vydat

Šumavských vrcholů i jejich svahů, na nichž se lze přenést doslova do nadoblačných výšin a obdivovat rozmanité výjevy, které inverze dokáže v atmosféře vykouzlit, je na Šumavě bezpočet. Nejvyšší šumavské vrcholy umožňují kruhové rozhledy, ale mnohdy na ně není nutné šplhat. Spatřit pěkná a zajímavá panoramata lze i z jejich úbočí. Také tam, kde dříve bránily výhledům zelené koruny staletých smrků, se paradoxně, díky vichřicím a kůrovci, otevírají nové pohledy. Charakteristické a na Šumavě nejvíce vyhledávané jsou výhledy na vrcholky až 280 km vzdálených alpských velikánů.

ké vrcholy

Působivé jsou ovšem i výhledy směrem do vnitrozemí. Ti, kteří se rádi vydávají na delší a namáhavější túry si mohou zvolit hůře dosažitelná místa. Ti pohodlnější nebo ti se zdravotními indispozicemi mohou využít míst se snadným přístupem, dokonce i takových, kde vůbec nemusí vystoupit z auta.

Několik tipů

K usnadnění při rozhodování uvádím několik snadno dosažitelných výhledových lokalit, na něž je možné se vydat, až údolí zahalí mlha a na horách bude zářit slunce.

Boubín (1 362 m n. m.) – ve vnitřní části Šumavy je z české strany určitě nejvíce vyhledávaný vrchol, zejména fotografie. Za jednoho podzimního rána se jich před rozedněním na 21 metrů vysoké rozhledně sešlo osm a určitě to nebyl největší počet. Na východ slunce je třeba si přivstat – z Kubovy Huti trvá výstup přes hodinu.

Libín (1 096 m n. m.) – vrchol nad Prachaticemi, na němž stojí 27 metrů vysoká kamenná rozhledna z roku 1883. Přejezd od Prachatic, za osadou Libínského sedlo odbočit vlevo na parkoviště do Sedýlka, a pak pěšky pokračovat necelé 2 km vzhůru po silniční nebo po modré turistické značce.

Luzný (1 373 m n. m.) – majestátný skalnatý kužel u česko-bavorské hranice nad Luzenským údolím. Nejsnadnější přístup je z parkoviště pod Luzným na bavorské straně, kam lze dojet z Waldhäuseru autem nebo autobusem Lusenbus (do 15. října). Výstup na vrchol zimní cestou k chatě Lusen-Schutzhaus trvá necelou hodinu.

Třístoličník (1 302 m n. m.) a k němu přiléhající o málo vyšší jeho druhý vrchol Hochstein (1 332 m n. m.). Autem od hraničního přechodu Strážný přes Haidmühle lze dojet na parkoviště těsně pod vrcholem, odtud výstup po silniční cca 10 minut k chatě Dreissesselhaus. Osoby s průkazem ZTP mohou dojet až k chatě.

Sedlo u Albrechtic (902 m n. m.) – 28 m vysoká rozhledna umožňuje panoramatický rozhled na velkou část Šumavy od Svatoboru na západě, přes Velký Javor, Poledník a Roklan, až po Javorník na východě. V popředí se naskýtá jeden z nejkrásnějších pohledů na hrad Kašperk. Přejezd do Albrechtic ze Sušice na parkoviště u penzionu Pod Sedlem a 1,5 km výstup po lesní cestě na vrchol.

Haidel (1 167 m n. m.) byl již zmíněn v letošním jarním čísle časopisu Šumava v článku Prameny Studené Vltavy. Nejsnadnější je 1,5 km nenáročný výstup z bývalé osady Leopoldsreut, kde je parkoviště (přejezd po lesní silniční z Bishofsreutu).

Sternstein (1 122 m n. m.) hora s kamennou 20 m vysokou rozhlednou v rakouské části východní Šumavy, nedaleko Vyšebrodského průsmyku. Nejsnazší přístup je od města Bad Leonfelden (cca 20 km od Lipna) přes hraniční přechod Studánky. Zmiňuji zejména proto, že není nutné vystoupat až na vrchol, ale už při jízdě autem jihozápadním svahem Sternsteinu po silniční z Bad Leonfelden na parkoviště k horskému hotelu Waldschenke (3 km) se otvírají, zejména při západu slunce, úchvatné pohledy na vzdálené vrcholky Dachsteinu a Totes Gebirge.

Správnou volbu a hezké zážitky při inverzích!

František Janout
janout.frantisek@seznam.cz

Pohled z boubínské rozhledny při inverzi v podzimním ránu.

Až odumřelé kmeny na svahu Špičnicku popadají, otevře se pohled na vzdálené alpské vrcholy úplně.

Při dobré viditelnosti za inverze nabízí Třístoličník imponantní pohledy na Alpy.

Putování za památnými stromy

„Hůrecká alej“

Památná „Hůrecká alej“ zahalená podzimní mlhou.

V našem dalším putování se vydáme ještě více na západ směrem k Železné Rudě, tentokrát do lokality zvané Hůrka. Toto odlehlé místo má svou pohnutou historii, na jejím počátku stojí zdejší výroba skla. Podzimní snímky se zádumčivou mlhou výstižně dokreslují atmosféru tohoto místa. Poprvé se nebudeme věnovat jednotlivým památným stromům, ale celé aleji. Jako další druh si tentokrát představíme javor, který je kromě památných lip v aleji zastoupen.

Historie osídlení

Vznik osad Nová Hůrka, Stará Hůrka a Hůrka souvisí s výrobou skla. Hůrka, zvaná též Česká Huť (německy Hurkenthal – Böhmische Hütte), vznikla kolem sklářské hutě už v osmnáctém století a v padesátých letech 20. století musela ustoupit vojenskému výcvikovému prostoru Dobrá Voda (byla srovnána se zemí včetně kostela). Hůrka leží na cestě mezi pozdější Novou Hůrkou a ledovcovým jezerem Laka čtyři kilometry severozápadně od Prášíl.

Hůrku založil sklář Jan Jiří Hafenbrädel, který v roce 1732 odkoupil od kněžny Eleonory Mansfeldové část lesa v revíru

Vysoké Lávky. Jeho syn Ignác Hafenbrädel nechal v roce 1789 ve středu sklářské osady vystavět kostel svatého Vincence Ferrerského (sv. Čeněk). Hůrka měla svou školu, o níž je první zmínka z roku 1822, byla zde mimo jiné hospoda, fara, hladírna a brusírna skla.

Sklářský rod Abele

Tento rod původně francouzských šlechticů se proslavil právě v souvislosti s výrobou místního skla. V roce 1799 koupil hůrecké sklárny Křišťan Ferdinand Abele a zahájil zde výrobu zrcadlového skla. Jeho syn Jiří Kryštof Abele nechal ke kostelu sv. Vincence přistavit věž

a hřbitovní kapli s hrobkou rodiny Abele a Hafenbrädlů.

Potomek rodiny Abele, spisovatel Karel Klostermann, ve své autobiografii uvádí, že jeho matka pocházela ze staré sklářské rodiny Abele. V kapli na Hůrce byl tedy pohřben i otec známého spisovatele – lékař Josef Klostermann. Pohřbena zde byla i Catharina Abele, bývalá manželka Johanna Meyra, známého majitele skláren ve Vimperku a Lenoře. Karel Klostermann ji ztvárnil ve svém románu Sklári.

Všechny hutě Jiřího Kryštofa se specializovaly na výrobu zrcadel, vyráběly však také tabulové sklo, křišťál, mléčné a barevné sklo. Své výrobky vyváželi Abelové

– 3. díl

do celého světa, pro tento účel měli i dvě vlastní obchodní lodě, zakotvené v přístavu v Janově. Firma měla také pět meziskladů, v Praze, Hamburku, Marseille, Dubrovniku a Terstu. V Abelovských podnicích pracovalo na 1 800 zaměstnanců. Abelovská litá zrcadla, vyráběná až do velikosti 250x120 cm, vynikala mimořádně dobrým brusem a Abelové za ně získali řadu medailí na průmyslových výstavách. Hůrecká huť se stala jednou z nejvýznamnějších v Rakousku-Uhersku.

Boží mlýny

Pohnutý osud kostela a krypty je obecně známý. Hudebník, spisovatel a malíř Jaroslav Jeroným Neduha ve své knize „Boží mlýny“ líčí toto svévolně zničení krypty kaple Povýšení svatého Kříže. Na podzim roku 1953 sedm opilých vojáků pohraniční stráže splnilo rozkaz svého nadřízeného. Zdemolovali kryptu a zneuctili ostatky pohřbených. Velitel akce krátce nato tragicky zahynul při demolici domu ve vojenském újezdě a ostatní účastníci hrůzného události zemřeli do půl roku na záhadnou chorobu. Kaple byla opravena a v září 2003 opětovně vysvěcena za velké účasti lidí z obou stran hranice.

Hůrecká alej

Památná alej se nachází v bývalé osadě Hůrka, ležící v nadmořské výšce cca 1 000 m v blízkosti zrekonstruované kaple a postupně obnovovaných základů zbořeného kostela sv. Vincence Ferrerského. Památnou alej tvoří celkem 116 dřevin. Konkrétně se jedná o 80 javorů klenů (*Acer pseudoplatanus* L.), 35 lip srdčitých (*Tilia cordata* Mill.) a jeden javor mléč (*Acer platanoides* L.). Stromy mají kromě historické hodnoty i značnou hodnotu estetickou a krajinnotvornou. Obvody kmenů památných stromů ve výšce 130 cm nad zemí se pohybují v rozmezí od 90 cm do 410 cm, jejich stáří je odhadováno v rozmezí od 80 do 250 let.

Na Hůrce se odehrával děj románu Karla Klostermanna Skláři a děj povídky Vánoce pod sněhem. Natáčel se zde film Divá Bára. Historie tohoto místa i přírodní krásy rozhodně stojí za naši pozornost.

Klára Málková
Správa NP Šumava
klara.malova@npsumava.cz

Javor klen

(*Acer pseudoplatanus* L.)

se slovenským názvem javor horský, je poměrně mohutný strom s výraznou borkou, která se odlupuje ve větších šupinách a připomíná borku platanu. Výjimečně dosahuje výšky až 40 m. Kleny se v příhodných podmínkách dožívají maximálně 300 až 400 let.

Vstřícné, po obvodu nerovnoměrně, pilovité listy dosahují velikosti do 12 cm a jsou dělené do 5–7 laloků, které narozdíl od příbuzného javoru mléče nejsou ostře zašpicatělé. Kvete před rašením listů, od dubna do května. Květy javoru jsou nevýrazné, zelené, uspořádané v hroznech, plody jsou klenuté dvounažky s křídly, která umožňují rozšiřování větrem a vodou.

Tento druh se přirozeně vyskytuje ve střední Evropě. V České republice roste v nadmořské výšce 400 až 1 300 m. Klen je typickým druhem suťových lesů a horských klenových bučin.

Klen se používá jako meliorační a zpevňující dřevina v místech s mělkou či suťovou půdou. Byl často vysazován také jako alejový strom. Javory kleny byly od středověku využívány k výrobě potaše (pálením zejména javoru, ale také břízy a buku se získával draselný popel, z něj se vyluhováním vodou a následným odpařením získávala potaš – surovina nezbytná pro výrobu skla).

Javor mléč

(*Acer platanoides* L.)

je jedním z nejběžnějších javorů. Pro svou odolnost vůči povětrnostním vlivům stejně jako městskému znečištění je vyhledávanou dřevinou.

Na podzim se mění do výrazných odstínů převážně oranžové až zlatavě žluté. V některých lokalitách podzimní zabarvení začíná tmavě červenou barvou, která přes šarlatově červenou přechází do typicky zlatavých odstínů.

Větvení javoru je husté, čímž strom poskytuje nejenom dokonalé pohledové odstínění, ale i užitečnou zvukovou kulisu. Oproti kleny je často vysazován i v parcích.

Javorové dřevo je užíváno k výrobě nábytku, hudebních nástrojů, aj.

Obnovené základy zbořeného kostela sv. Vincence Ferrerského a hřbitovní kaple Povýšení sv. Kříže.

Plastika Panny Marie Královny umístěná v dolní části Hůrecké aleje.

Nedaleko Hůrky se nachází ledovcové jezero Laka. Je nejmenším (2, 53 ha) a také nejmělkčím šumavským jezerem na české straně hranice.

S nadmořskou výškou 1 096 m je nejvýše položené na celé Šumavě.

Z natáčení filmu **Boží mlýny**

Vyznání režiséra

Na Šumavu, tedy konkrétně na Čeňkovu Pilu, jsem poprvé přijel někdy v roce 1965, a to mi bylo 13 let. Je to padesát let, a tak už mohu srovnávat.

Kontrasty

Zažil jsem tenkrát Vydru, civilizaci téměř netknutou. Království divočiny se za tu dobu změnilo v království podpařáků a plastových odpadků.

Zažil jsem pak i zásah Pohraniční stráže na železniční stanici v Dolním Dvořiřti. Samopal vražený mezi žebra, kterým mě odháněli od okénka vagónu, když jsem se loučil s rakouskou kamarádkou, cítím dodnes. Konkrétně v řečech bývalých pohraničníků, kteří jsou dodnes hrdí na „službu vlasti“ a její tehdejší zákony, jež umožňovaly vraždit občany vlastního státu a zabití kamaráda odměňovaly hodinkami.

Zažil jsem povětří pravěku, když jsem v devadesátých letech mohl poprvé vstoupit do zakázaného pásma bývalé Železné opony. Bloudil jsem kolem meandrů šumavských potoků a měl jsem pocit, že jsem se ocitl v dědečkově obraze tundry, kterou maloval na sibiřské magistrále coby československý legionář. Našlapoval jsem s bázni kolem minových polí a bláhově se domníval, že procházím pravou šumavskou divočinou. Vůbec jsem netušil, že jsem možná uprostřed zmizelé vesnice, kde před nedávnem ještě kypěl život.

Zažil jsem hektary mrtvých šumavských lesů či spíše uschlých velkoplantážní smrkového dřeva. V 80. letech jsme jezdili tento depresivní obraz zkázy natáčet do Krušných hor. A mám tuhle zkušenost: kolem roku 2000 jsme přijeli na tatáž místa natočit tentýž mrtvý les, a nebylo po něm ani památky. Proměnil se v mladý, zdravý smíšený les. Lesáci se nám smáli a prozradili nám, že malý kousek mrtvého lesa nechali stát stranou jen pro filmaře.

Zažil jsem protiekologickou kampaň, při které byly Prášily oblepeny hesly CHCEME ŠUMAVU ZELENOU. Viděl jsem hanobící panel Na alpské vyhlídce, očerňující ministry životního prostředí, jako kdyby zkázu šumavských monokultur zaviniili právě oni. Demagogie šumavských zlatokopů z estébácko-podnikatelské

Šumava v mlze – Filmový štáb dokumentaristů sestává obvykle ze dvou členů, režiséra a kameramana.

Holka modrooká – Břeh potoka se zeleným pažitem a holkou modrookou bez kopřiv? To je možné jedině na Šumavě.

mafie je účinná: leckoho přesvědčili, že je nutné kácet, a nejlépe holosečí. Kdo jim kazí miliardové kšefty, toho označí za škůdce Šumavy. Kdo chrání šumavské stromy vlastním tělem, toho nařknou, že je placen dřevozpracujícím průmyslem.

Podnikatelská lobby, poučena komunistickou propagandou, šikovně využívá záměrnou dezinformaci. Zaměnit příčiny a následky, zamotat jména, pojmy, aby se nikdo nevyznal, co je pravda a co je lež.

Sen o filmu

Bohužel i já mám v okruhu známých několik lidí, kteří tomuhle naletěli. Slýchávám nadávky na Správu Národního parku Šumava, že jim prý chtějí Šumavu uzavřít. A já si vždycky vzpomenu na ty podpapírky a igelitové pytlíky na kdysi nedotčeném břehu Vydry. Hlučných luna-parků a atrakcí pro znužené konsumenty je na našich horách už spousta. Šumava je jedno z mála míst, která nám zbyla. Mezi domovem a rekreačním zařízením je totiž veliký rozdíl: o domov totiž pečujeme. Proč bychom měli její ryzí přírodu zamořovat dalším světelným, zvukovým a výfukovým smogem pro kratochvíli turistů? Šumava nejsou lázně, které se musí podbízet bohatým klientům různými atrakcemi a komfortem. A tvrdím: pokud někdo neumí procházet národním parkem tiše a pozorně jako indián, který po sobě nezanechá stopu, ať raději z přírody vypadne a zůstane v baru.

Film o podobě staré i nové Šumavy vznikl několik let na základě všech těchto vzpomínek a zážitků. Jeho název se pozoruhodně vyvíjel. Začali jsme názvem „Zaniklé obce šumavské“, časem přešli na titul „Krajina se Železnou oponou“ a nakonec jsou to „Boží mlýny“.

Filmem se proplétá několik časových a obrazových rovin, aby mohli štouralové

tvrdit, že film honí několik zajců najednou. Kostrou filmu jsou vzpomínky na Šumavu z první poloviny 20. století, jak ji vidí poslední pamětníci odsunu českých Němců po roce 1945, i vzpomínky českých pamětníků na Šumavu z období, které následovalo. Je zajímavé, že několik diváků z řad odsunutých obyvatel Šumavy už projevilo stud za to, co jsme si tu se železnou oponou a jejími ochránci museli prožít.

Z filmu se totiž vůbec poprvé také dozvěděli, co celá desetiletí ani netušil nikdo z nás: že ona neproniknutelná hráz socialismu místy sloužila Státní bezpečnosti jako průchodák. StB si v železné oponě zřídila tajné průchody, takzvané „koridory“, kudy na západ proudili její agenti. Dle materiálů, které jsme našli v Archivu bezpečnostních složek, byly na Šumavě tři. S kameramanem jsme si je prošli a ocenili dodnes snadný postup na území Rakous a Bavor. Na kóttě Čerchov jsme na opuštěné rotě zažili i dramatické chvíle. Snad abychom zplášili tiseň z prázdných obludných kasáren, zabušil jsem žertem na skleněnou výplň kuchyňské přepážky a zavolal „OBĚD!“. Vzápětí dole, ve sklepení liduprázdné budovy, bouchly dveře. Kameraman zbledl: „Někdo tu je!“ Sotva jsem ho mohl vystrašit víc představou, že tím obědem se staneme my. Inu, není radno rušit duchy zakletých míst.

Kořeny...

Ale jak říkal už profesor Tolkien v Páňvi prstenů, všechno zlo je k něčemu dobré. Je absurdní a paradoxní, že díky působení Československé armády se v srdci Evropy uchovalo obrovské území takřka neporušené přírody. S tím souvisí i další rovina filmu: motiv čisté vody, obraz potoků, ve kterých „se voda točí“, říčky lemované mechem, na kterém ještě mohou sedět „holky modrooké“. V tom je Šumava výjimečná a dnešní léto jen potvrzuje, jaká vzácnost je skutečně čistá voda. Doufejme, že se taky nestane už jen vzpomínkou.

Nakonec se nám podařilo podle historického leteckého snímkování a 3D animace zrekonstruovat vzhled několika šumavských obcí a najít pamětníky, kteří mají tato místa stále v živé paměti, byť jen jako vzpomínky z dětství. Sám jsem zažil, co to je stát tam, kde místo domu prarodičů roste jenom tráva – zbourali nám ho za socialistické asanace Loun v 70. letech. Proto se mě otázka kořenů a vztahu k domovu také osobně dotýká. Děsí mě, jak snadno mohou z povrchu země zmizet místa, kde jsme byli doma a která jsme milovali.

Josef Císařovský

režisér

josef.cisarovsky@seznam.cz

Přehled slavnostních premiér filmu Boží mlýny v Pošumaví:

Čtvrtek **1. 10. Sušice**
 Pátek **2. 10. Domažlice**
 Sobota **3. 10. Přeštice**
 Neděle **4. 10. Kaplice**
 Pondělí **5. 10. Kdyně**

Úterý **6. 10. Prachatice**
 Středa **7. 10. Český Krumlov**
 Čtvrtek **8. 10. Horažďovice**
 Neděle **11. 10. Vimperk**

Film „Boží mlýny“ je možno zakoupit na DVD nosičích na informačních střediscích Správy Národního parku Šumava.

Proslulý památník – Jeden z posledních „Kráľů Šumavy“ František Zahradka u svého patníku č.16.

Dámská volenka – Ještě dnes se najdou milovníci minulého režimu, kteří tvrdí, že se nic takového na Hůrce stát nemohlo.

Z Hamrů na Ostrý

Naučná stezka – nový turistický cíl na Železnorudsku

Velký a Malý Ostrý, vpravo chata na Ostrém. (Foto: Claus Wietek)

V květnu letošního roku byla otevřena pro veřejnost na šumavských Hamrech naučná stezka Z Hamrů na Ostrý. NS má celkem 14 zastavení a svojí náročností patří ke středně obtížným. Investorem a odborným garantem projektu jsou Lesy ČR, Lesní správa Klatovy.

Naučná stezka Z Hamrů na Ostrý (NS) byla dokončena v podzimních měsících minulého roku. Oficiální slavnostní zahájení přestřižením pásky provedli 15. 5. 2015 společně ředitel NP Šumava Mgr. Pavel Hubený, Ing. Ivan Klik, ředitel KŘ Lesů ČR v Plzni, Ing. Libor Hanzlík, lesní správce, LS Klatovy a dále Petr Křovina, starosta obce Hamry.

Trasa naučné stezky

NS začíná za obcí Hamry, u mostu přes Bílý potok (Lesní dům), vede nádhernou přírodou údolím Bílého potoka přes rozcestí Pod Statečkem na Stateček. Dále pokračuje na rozc. Pod Ostrým a odtud směrem na

hraniční horu Velký Ostrý (Großer Osser, 1 293 m n. m.). Jedním z dalších cílů většiny turistů a nadšenců Šumavy a Bavorského lesa je horská chata na Ostrém.

Informační panely naučné stezky

Podél celé trasy je rozmístěno celkem 14 dvoustranných CZ/DE panelů, netradičně kolmo k ose stezky. Poslední panel NS se nachází cca 150 m pod vrcholem Velkého Ostrého. Pojednává především o historii a současnosti turistické chaty na Ostrém, jako hlavní historické atrakci dvojvrcholu hory Ostrý.

Úvodní nečíslovaný (nultý) panel přehledně uvádí názvy všech 13 panelů, jména

autorů a spolupracovníků, kteří se podíleli na tvorbě textů, dále schematickou mapku s umístěním jednotlivých panelů v terénu, výškový profil stezky aj.

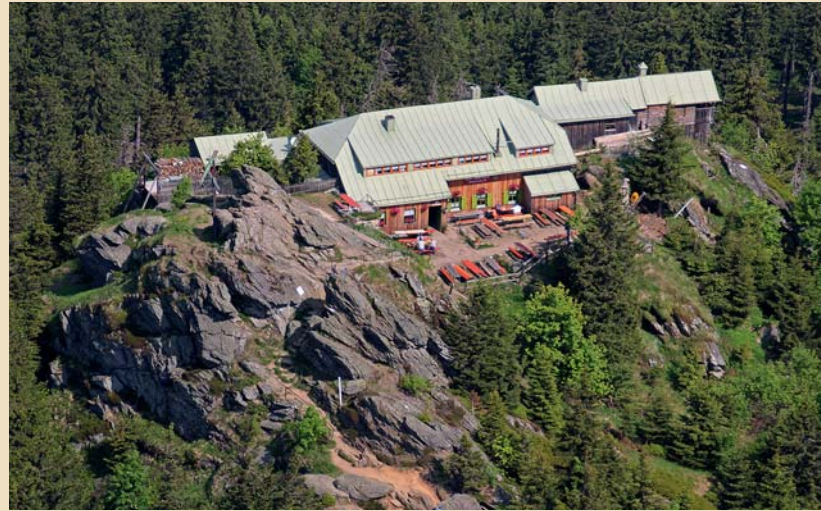
NS svým širokým rozsahem prezentovaných odborných témat poskytuje návštěvníkům mnoho zajímavých informací, které souvisejí jak s děním v dávném Královském hvozdu, tak v současném regionu pod hraniční horou Velký Ostrý.

Hamry – Historie (Z1), Králováci (Z2), Královský hvozd (Z3), Sklářství (Z4), Ptáci (Z5), Lesní zvěř (Z6), Naše dřeviny (Z7), Vývoj lesa (Z8), Horská záchranná služba (Z9), Škůdci lesa (Z10), Vegetace (Z11), Geologie (Z12), Velký & Malý Ostrý (Z13) jsou

Ze slavnostního otevření naučné stezky.
(Foto: Josef Růžička)

Chata na Ostrém leží několik metrů za hranicí již na bavorské straně.
(Foto: Claus Wietek)

názvy jednotlivých zastavení, resp. jejich hlavní odborná témata.

Texty těchto témat vypracovali vybraní odborníci, kteří dlouhodobě pracují v uvedených oborech. Všechny překlady textů do německého jazyka prošly pečlivou jazykovou korekturou, kterou provedli rodilí Němci.

Povrch NS a její obtížnost

Povrch stezky (silnice) z Hamrů až na rozc. Pod Ostrým je asfaltový. Dále již následuje nejobtížnější úsek NS s kamenitým povrchem a největším stoupáním v délce cca 1 200 m, které končí před terasou u chaty na Velkém Ostrém.

Do místa, kde začíná pro někoho obávaný kamenitý úsek se čas od času vydávají i někteří fyzicky zdatní cyklisté. Svá kola si tady mohou před absolvováním posledního nejobtížnějšího úseku cesty na Velký Ostrý zaparkovat a zabezpečit na vlastní riziko pomocí doporučeného řetízku a visacího zámku.

Slouží k tomu nově zhotovené horizontální dřevěné stojany.

NS z pohledu obtížnosti orientace lze zařadit do kategorie snadných. Celá trasa NS měří 6,5 km a má průměrné převýšení 11,1 %. Z hlediska fyzické náročnosti patří ke středně obtížným.

Symbol hraniční hory Velký Ostrý

Symbolem Velkého Ostrého pouze několik metrů za bavorskou hranicí je Osserschutzhütte, Willmann-Haus, nebo také Willmannova chata. Na terase před chatou se nachází hraniční kámen. Každoročně se zde konají různé bavorsko-české kulturní akce.

Tento turistický objekt s více než 110letou historií je majetkem spolku Bayerischer Wald-Verein. Po většinu roku poskytuje příchozím turistům občerstvení a ubytování.

Z vrcholových partií Velkého Ostrého se návštěvníkům naskýtá mimořádně nádherný kruhový výhled na českou

a bavorskou stranu hranice. Za dobré viditelnosti lze vidět nejen Český les, Brdy, ale také Alpy.

Výstup na Ostrý není jen vrchol hory Großer Osser a historická chata. Vzdušnou čarou 530 m odtud, na úpatí Malého Ostrého (Kleiner Osser) se nachází typická dřevěná horská Královácká kaplička (1985) se zvonem pocházejícím z Čech. Je toho tady i mnohem více, co stojí zato vydat se na Ostrý, třeba i se svoji rodinou.

Všechny panely NS lze najít na webu: http://waldberge.de/lamerwinkel_lehrpfad_hamry.php

Josef Růžička, Claus Wietek (Bayern)
jos.ruzicka@gmail.com
NS-Hamry-Ostry@email.cz

Stoupání na Velký Ostrý.
(Foto: Claus Wietek)

Jeden ze 14 panelů naučné stezky.
(Foto: Claus Wietek)

Královácká kaplička na úpatí Malého Ostrého.
(Foto: Claus Wietek)

Nová cyklostezka

Jak si pozorní návštěvníci národního parku mohli všimnout, je z Nové Hůrky až po Skelnou budován nový úsek cyklostezky v délce 5,2 km. Dokončení je plánováno koncem září. Už letos v zimě tedy bude sloužit stezka jako lyžařská trasa. Mimo silnici tak bude možné bezpečně projet od Gerlovy Hutě u Železných Rudy až po Hradlový most pod Modravou. Projekt je financován za podpory EU, Operační program životní prostředí.

Jana Slonková

Pozvánka do bučin a suťových lesů i na bezleší

Stávající nabídku interaktivních materiálů Správy NP Šumava doplňují další dva tituly, které přiblíží zájemcům celý životní systém dalších dvou významných biotopů Šumavy – bezleší a bučin a suťových lesů. Opět jsou představeny zajímavou interaktivní formou informace jak pro mladší čtenáře, tak i pro již dospělejší zájemce o tuto problematiku. Spolu s již vydanými tituly – Šumavská řeka, Horské smrčiny, Šumavské rašeliniště, Šumavská ledovcová jezera či Ptáci v Povydrí jsou Bučiny a suťové lesy Šumavy a Šumavské bezleší dalším příspěvkem k poznání rozmanité šumavské přírody.

Redakce

Novinky z environmentální výchovy

Se začátkem školního roku 2015/2016 vychází aktualizované vydání Nabídky výukových programů Středisek EV Správy, která je tradičně určena pro třídní kolektivy od škol mateřských až po vysoké. Učitelé mohou vybírat pro děti i studenty témata o šumavské fauně, flóře, krajině, místopisu i historii. Letos zahajuje činnost pobytové středisko na Horské Kvildě, jehož výukové programy nabídku nově rozšiřují.

Stanislav Čtvrtník

Jezero Laka pro všechny

K vyhlídkové plošině na okraji jezera Laka přibyla nová nájezdová rampa. V rámci programu „Šumava pro všechny“ je určena především návštěvníkům s pohybovým omezením, ale využít ji mohou i ostatní turisté, kteří k jezeru přicházejí, a je pro ně pohodlnější možností vstupu nad vodní hladinu. Rampa má dostatečnou šířku, je opatřena vodící lištou a více-
stupňovým zábradlím. Měla by usnadnit vstup na plošinu těm, kteří po poměrně náročném výstupu k jezeru po turistické trase dosáhnou cíle.

Lenka Dvořáková

Hnízdění sokola stěhovavého

Sokol stěhovavý je kriticky ohroženým druhem dravce, který na Šumavě opětovně hnízdí od konce 80. let minulého století. V současnosti je na území NP a CHKO Šumava známo 7 hnízdišť, která jsou každoročně obsazována. Sokol je velice citlivý na rušení během hnízdění, a proto jsou hnízdní lokality hlídány Strážní službou NP Šumava. I díky jejich úsilí bylo v letošním roce úspěšně vyvedeno minimálně 8 mláďat. Poděkování za spolupráci patří i starostce obce Stožec, Drahomíře Stanžovské.

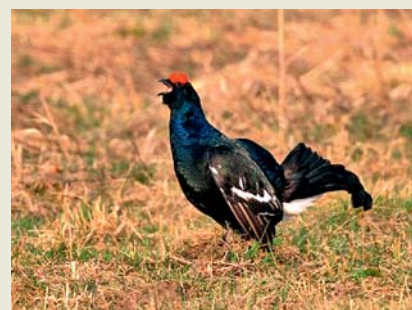
Tomáš Lorenc

Opatření na podporu tetřívka obecného

Koncem prázdnin a během podzimních měsíců letošního roku se v části lokality Knížecí Pláně provádí managementové opatření pro úpravu biotopu tetřívka obecného (*Tetrao tetrix*). Knížecí Pláně jsou lokalitou s historickým i aktuálním výskytem tetřívka obecného a byly zvoleny jako vhodná modelová lokalita pro realizaci managementu, jakožto podporujícího opatření pro lokální populaci tohoto vzácného druhu. V její části, na zarůstající mozaice bezleší, luk a remízů, se provádí odstranění náletových dřevin s cílem rozvolnit zarůstající lokalitu a upravit biotop tak, aby opět vyhovoval nárokům tetřívka obecného. Část upravované lokality bude ponechána opětovně sukcesí.

Tomáš Lorenc

Proměna v čase

Soumarský Most je jedno z rašelinišť ve Vltavském luhu, které jako jediné v NP Šumava bylo v minulosti průmyslově těženo (celková velikost těžebního prostoru byla cca 50 ha). Těžba na něm skončila v roce 2000 a po té bylo revitalizováno z Programu revitalizace říčních systémů (2003–2004) nákladem 3,5 mil. Kč. Od roku 2012 je zde pro návštěvníky otevřena naučná stezka. Nejnázornějším dokladem vývoje rašeliniště po revitalizaci je porovnání snímků z roku 2003 (vlevo – foto: Vladimír Zýval) a ze současnosti (vpravo – foto: Jiří Kadoch), jen podle kopců v dáli je možné poznat, že snímky jsou pořízeny z přibližně stejného místa.

Eva Zelenková

ISSN 0862-5166

9 770862 516001 03

www.npsumava.cz